

## The Project Gutenberg eBook of 25 vuotta, by Kasimir Leino

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org). If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: 25 vuotta

Author: Kasimir Leino

Release date: June 6, 2005 [EBook #15993]

Most recently updated: December 14, 2020

Language: Finnish

\*\*\* START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK 25 VUOTTA \*\*\*

Produced by Tapio Riikonen

# 25 VUOTTA

Valikoima runoja

Kirj.

Kasimir Leino

Weilin & Göös, Helsinki, 1908.

Tämä valikoima sisältää runoelmiani lähes kahdenkymmenenviiden vuoden ajalta. Muutamat aikaisimmat ovat näet seipitetyt jo v. 1883, vaikka julkaistut vasta Runokokeissani 1886. Aivan mieskohtainen ei valikoimani ole, sillä työssä ovat minua avustaneet runoilija Aarni Kouta ja olletikin veljeni Eino Leino. Kuitenkin voi lukijasta ehkä tuntua, että valikoimaan on otettu sellaisiakin runoja, joiden merkitys on enemmän persoonallista, kuin runollista laatua; tämän heikkouden myönnän omakseni, mutta perustuuhan lyrillinen runous aina persoonalliseen tunteeseen, joka vetoaa antautuvan lukijan myötätuntoisuuteen. Niillä on ollut merkityksensä runoilijan sisällisissä taisteluissa, joiden kautta hänen kehityksensä on käynyt. Sen vuoksi ei esim. Schiller tämänlaatuisia runoja poistanut kokoelmastansa. Samasta syystä olen minäkin ne tähän valikoimaan ottanut. Lukija näkee niistä, ettei tekijän kehitys ole tapahtunut ilman sisällisiä taisteluja, eikä ilman sitä etsintää ja haparoimista, mikä meidät ihmisiksi tekee ja pakottaa ikäänkuin meitä vetoamaan muiden hengenheimolaisten myötätuntoon.

Helsingissä marraskuulla 1908.

Kasimir Leino.

# SISÄLLYS:

Lukijalle

## I. Kokoelmasta Runokokeita:

Lukijalle  
Kaksi vaalia  
Ämmäkoskella  
Neidon mielet 1 & 2  
Mik' onpi syynä  
Ensi vuokko  
Nainen  
Kuutamolla  
Sunnuntaina  
Hää-ilta  
Totuutta huudat  
Hengen tasavalta  
Neidon silmä

## II. Kokoelmasta Ristiaallokko.

Ristiaallokossa  
Kansanlapsi  
Mieleiseni mies  
Gladstonelle  
Nukkuvalla tytölle vuoristossa  
Memento mori  
Huutolaistyttö kehdon ääressä  
Myrskylintu  
Mun isäni kallihin kuolema vei  
Surutonna suolla sorsa  
Mun vuodenaikani ei ole syys  
Päivän laskiessa  
Ulapalla I  
" II  
Ylinnä kaiken vapaus  
Mi orjuutta, se kurjuutta  
Parantumaton  
Yksin ollessa  
Lemmittyäni muistoksi  
Annettelle  
Tuommoinen tyttö on mieleeni mun  
Mustat silmät  
Jos tohdit ja tahdot  
Niin varmasti  
Kaikki kaikessa  
Daimooni  
Elämän kokemusta  
Valtion syöttiläälle  
Eräälle kirjailijalle  
Kallihin kansan vuoksi  
"Kunnon mies"  
Mahtava mies

## III. Kokoelmasta Väljemmillä vesillä.

Väljemmillä vesillä  
Elämän laulu I  
" " II  
" " II  
" " IV  
" " V  
" " VI  
"Yhteisvoimin yhteistyöhön"  
Kansalleni

Juhlaruno  
En jouda, en jouda I  
" " II  
Maisterikekkerit  
Kuusi kalliolla  
Vuoden vaihteella  
Syksyinen mieliala  
Niin herkkä kuin haavanlehti  
Talvitunnelma  
Väsyksissä  
Mä olen kuin siipehen ammuttu lintu  
Onnensa kukkulalla  
Niin uskollisna kuin taivaan tähdet  
Hän  
Vastaisen ajan vieno auerpilvi  
Kuin leikki lämmin säde suvipäivän  
Et lempesi haavoja lääkitä voi  
Kuin kuolisi kuutamon kultainen vyö  
Niinkuin merten myrskysäillä  
Mä suutelin häntä ja itkin  
Äitini silmät  
Viattomuuden uni  
Tunne itsesi  
Eräälle kaunottarelle  
Kevätkylmät  
Vanhojen matkijalle

#### IV. Kokoelmasta Runoja:

Z. Topeliukselle Poëta laureatus Laulajan rukous Erakon unelma..... 237 Etsijän palaus 1.....  
242 " " 2 & 3 " " 4 " " 5 " " 6 " " 7 " " 8 & 9 " " 10 Satukuningas Kantelettaren synty Salamain keskellä  
Muistanpa ajan, jolloin lasna muinoin Miksi nään sun niinkuin ennen Sun omaks tahdon Kaksi ihannetta  
Ma lepään rannalla ruohistossa Pakanallinen uni

#### LUKIJALLE.

Luonnon kaiken tutkijalle ain' on yhden arvoinen, onko vuokko, onko kielo vaiko ruusu kaunoinen.

Kaikkea hän harrastaapi, tarkastellen, tutkien, että luonnon ilmaukset kerran sais hän selvillen.

Suur' on luonto, suuri taivas, monet kätkee ihmehet. Kuitenkin on heidän lainen ihmissy'än ja -  
tuntehet.

Ken, jos pyrkii ihmissielun tuntehia selvimään, ei se etsi lauleluja mainemiesten yksistään.

1886.

#### KAKSI VAALIA.

Näin mä kerran kau'an mietin: jos nyt vaali oisi mun, kumman silloin ottaisin mä, vapaudenko toivotun  
vai sen eestä taistelun?

Näin mä kerran toisen mietin: Vaali jos ois ehdoton, kumpi oisi mieluisampi: Totuus jalo, verraton, tai  
sen etsintäkö on?

Selville jo tuosta pääsin: Ennen, ennen ottaisin vapaudesta taistelun mä, totuutt' ennen etsisin,  
valmisna jos saisinkin.

Jalompi on vapautta taisto eestä vapauden. Parempi ja arvokkaampi, kuin sen pelkkä saaminen,  
etsintä on totuuden.

1885.

## ÄMMÄKOSKELLA.

Yö usva-verhollansa jo kattaa kaiken maan ja taivahalle kuuhut jo käypi loistamaan. Ei kuulu ihmisääntä, ei laulu lintujen, ja unen helmaan kaikki jo vaipuu uupuen.

Mut uinu ei vaan Ämmä, mi pauhaa, hyrskyää, ja kallioita vasten noin ryntää, jyskyää — nuo vahtolainekuohut ne kulkee kulkuaan, ei estää heitä talvi voi jäähyt-vaipallaan.

Taivaalle vesi pärskyy kuin helmikaste vain hohtoisan taivaankaaren helteellä heijastain, ja kuohut kehtohonsa ne käyvät laulaen, näin luulin kuunnelleessa ma soivan sanat sen:

Pois olo orjan, pois sidekahleet!  
Ämmä se tietänsä vyöryvi vain.  
Kyllähän koittavat ihmiset ahneet  
vangita aaltoja armahiain.

Vaan vapautta, ku koittavi sortaa, sen minä nielen, pirstaksi lyön! Estehet eestäni helppo on murtaa, kuohut ne riemulla toimivat työn.

Valppaana hyrskyen matkani kuljen, kunnes mä rauhan järvessä saan. Voimalla kuiluhun kuohuni suljen, nuo iki-uhkuvat lähteet maan.

Oi, jospa kansani lauluni mielen, oi, jospa Suomeni sen tajuais, kohta se katkois kahlehet kielen — näinpä se vidoin kansaksi sais!

Silloinpa sointuis yhtehen soittoon laulelot Väinön syntymämaan, silloinpa miehissä työhön ja voittoon rientäisi nuoriso kilpailemaan.

Väinämön kantelo, jällehen uusi, raikkahin riemuin helkkyen sois! Hurmaten kuulisi kankahan kuusi, honka ja koivukin korvana ois:

Niin — joka koittaa kahlehin voittaa, kohta sä niele, pirstaksi lyö! Pauhulla Ämmäkin laulua soittaa, kilpesi olkohon: vapaus, työ!

Näin kuului Ämmän pauhu, näin soitto sorja sen ja sitä ijät kaiket se laulaa kansallen. Jos kansa joskus torkkuu, ei kuohus torkkukaan, vaan yöt ja päivät laulaa vapauden lauluun.

1884

## NEIDON MIELET.

### I.

Uljas on Pohjolan kankahan koivu, kaunis ja uljas on harjulla mänty, uljaampi näitä on korvessa kuusi. Kaikista uljain, kaunihin myöskin on minun mielessä lemmitty sulho.

### II.

Lyhyt on Suomessa talvinen päivä, lyhempi Pohjolan kesäinen yöhyt, lyhytpä myöskin on nuoruuden aika. Lyhinpä sentään on immestä ilta, jonka hän sulhonsa sylissä viettää.

### III.

Pitkä on syksyen tähdetön ilta, pitkä on talvisen päivyen puhde, pitempi Pohjolan kesäinen päivä. Kaikista näistäpä pisin on sentään sulhoa vuottavan impyen aika.

1883.

## MIK' ONPI SYYNÄ.

Mik'onpi syynä, että vähittäisin tää rinta riutuu omaan raivohon? Mik'onpi syynä, että nuorra vallan, tää rinta raukka on niin toivoton?

Mik'onpi syynä, että silloin aina tää liekki kaksin kerroin leimahtaa, kun tuota sammutella pois mä

koitan, kun tulta tunteen uneen laulahtaa?

On syynä näihin kaksi immen silmää, niin ihanaista, tumman siintävää, on syynä näihin kaksi immen huulta, niin ruusunpurppuraista, viehkeää.

On syynä vihdoin posken kainot ruusut, niin hienot, kuultavat ja lämpöiset, on syynä uhkuava immen rinta, — kun mulle hehku ei sen tuntehet!

## ENSI VUOKKO.

Kasvoi laakson ensi nurmikolla valkovuokko, suven ensimmäinen. Raitis, puhdas oli vuokon tuoksu, suloinen ja hertas kukka itse.

Tuli immyt, nuori, ihanainen, vallatonna leikki kukkaisilla: vuokon taittoi, kantoi rinnoillansa, kunnes kuivunehen luotaan heitti.

\* \* \*

Vihantana versoi taimi nuori immen sydämessä ensimmäinen. Raitis, puhdas oli lemmen tunne, nuortea ja sorja impi itse.

Tuli poika, nuori, ihanainen, vallatonna leikki sydämmillä: taimen taittoi, helli rinnoillansa, kunnes — kyllästyi ja luotaan heitti.

## NAINEN.

Enkeliksi taivahasta naista muudan kiittelee, pahan hengen heittiöksi toinen häntä väittelee. — En mä kiitä enkeliksi, heittiöksi hauku en, siinä kiitos, siinä moite: nainen onpi ihminen.

## KUUTAMALLA.

Istuin kerran taivas-alla kuutamalla tarkastain, kuinka tähdet rauhaisasti, armahasti tuikki vain.

"Ei ne tunne ihmis-huolta, varjapuolta elon tään; ei ne tunne pettymystä, kärsimystä ensinkään!"

Näin mä mietin. Toivotellen, kaipaellen huudahdin: "Oi, jos oisin tähtö vainen, taivahainen miekkoisin!

Nautitsisin rauhaisuutta, murhetuutta aina vain, tunteheni tuudittaisin, sammuttaisin rinnassain."

Kaduin kohta mietelmääni: sydäntäni vaihda en. Sekä myrskyisätä että tyyntä vettä soutelen.

1885.

## SUNNUNTAINA.

Kaunis, kirkas nyt on aamu, aamu armas sunnuntain, tuolla siintää kirkon haamu, kaikuu kellot kumahtain.

Venhot viiltää järven pintaa, kaikki kirkkoon kiirehtää. Valkovaate peittää rintaa, juhlahuivit välkähtää.

Minä kurja synnin lapsi, astun arkivaatteissain, paljas rinta, takkuhapsi, eikä pappi aatteissain.

Minä kuljen kukkulalle, jolla nurmi vihannoi. Istun sinne kuusten alle, kuulen kuinka kuuset soi.

Kuulen kuinka linnut laulaa, kuinka laine loiskuttaa, katson kuinka aallot kaulaa sulo saaren rantamaa.

Täällä istun yksin aivan, enkä veisaa, äännä en, näen yllä sinitaivaan, töitä luonnon katselen.

Avaruus mull' armahampi kirkon kolkkoutta on, luonnon hiljaus rakkahampi, kuin on laulut joukkion.

## HÄÄILTA.

Syysillan synkkä varjo jo kattaa maiseman, ja paksu, pilvinen vyöhyt tulet kätkee taivahan; niin jylhänä kuohuu koski, aho, kangasmaa kumajaa, ja mahtavan hyrskyn kanssa syvänteissä hän vahtoa.

Kivenheiton päässäpä siitä niin uljas kartano on, sen keskeä nousevi torni, niin suora ja kaareton. Syysillan synkeät varjot jo loitoks siirrähtää, kun suurista ikkunoista valo kirkas välkähtää.

Siell' on niin ihmeen hauskaa, siellä nuoriso riemuitsee, elon onnesta uhkuva joukko ilomielellä nautitsee ja posket poikien hohtaa, povet paisuvi impysten, ja kengät ne vallattomasti lyö tahtia soitollen.

Ei kumma jos posket hohtaa, povet paisuvi impysten, ja vallattomasti jos kengät lyö tahtia soitollen: häälitanahan toki sentään kai nuoriso riemuita voi ja tanssia hehkuvien rinnoin, kun hurmaten torvet soi!

Ja morsio, puhdas kuin kielo, mi kylpevi kasteessaan, lumouksissansa hän katsoo jalo-otsaan sulhastaan: "Tää onni on liian suuri ollakseen maallinen", näin kuiskahtain nojauupi hän sulhonsa rinnoilleen.

Ja kynttiläkruunut kirkkaat ne hohtaen leimuilee ja vahtovat samppanipullot ujon rintaa rohkaisee. Jo hohtavi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät, nyt riemuitaan elämästä, nyt ovathan nuorten häät!

Mut ulkona syksyn yössä liki uhkean kartanon siell' yksin seisoo nainen kivi-reunalla kallion. Hän seisovi hurjin silmin, valovirtahan tuijottaa, ja syksyinen kolkko tuuli hänen kutria heiluttaa.

Povellansa hän kääron kantaa, rinnoillahan lämmittää, ja kun käärosta kuuluvi ääntä, hän äkkiä hätkähtää — vaan kartanon kynttiläkruunut ne hohtaen leimuilee ja vahtovat samppanipullot ujon rintaa rohkaisee.

Ja hehkuu posket, uhkuu naisrinnat täyteläät, nyt riemuitaan elämästä, nyt ovathan nuorten häät. — Mut ulkona seisova nainen vilutuudessa värjöttää, povellansa hän hellivi lasta, repaleillaan lämmittää;

Kas, käärosta kirkuva ääni se äidille ilmoittaa: on tyhjinä äidin rinnat, laps' niistä ei maitoa saa. Ja silmien kärsivä katse yhä äidillä tummentuu, ja huokaus särkevä, synkkä sydämmestään tunkeuu.

"Voi lapseni, kurja on äitis, vaan taattosi kurjemp' on, lupauksia äitisi uskoi vävyn uljaan moision; niin uskoi äitisi kerran, vaan kohtapa viisastui: sun taattosi kurja petti ja neitihin armastui.

Mut entä hän ruokaa soisi, ei mulle, vaan lapselleen, jos laskisi nääntyvä äiti etehensä nyt polvilleen? Oi ei! hänen jalkojen juureen, joka koirana hylkäsi mun, vei köyhältä maineen, rauhan, elon onnen haaveillun@@@

En konsana taipua voisi anomaan hänen pöydältään —  
Siis lapseni, kai sinä myönnyt, ett' ennen me näännytään!"  
Hän painaa raukkaa lastaan hellempähän rinnoilleen,  
ja syksyn kalsea viima vie silmästä kyneleeseen.

Vaan kynttiläkruunut kirkkaat yön selkään hohteen luo, ja tuulonen soiton tahdit ulos seisijan korviin tuo: yhä hohtavat posket, uhkuu nais-rinnat täyteläät, yhä riemuitaan elämästä, siell' ovathan nuorten häät.

Mut ulkona kurjan silmä nyt äkkiä leimahtaa, niin hurjan säihkyvä katse yön selkään tuikahtaa: "Oi lapseni! kuolema meille on onneen suurin tie, ja tuskinpa helvetissä olo karvaampi, synkempi lie!

Vaan lapseni kanssa jos tuonne käyn koskeen kuohuvaan, niin eivät kirkko ja pappi suo silloin siunaustaan, ja luojakin meiltä sulkee tien armon ja autuuden, ja mennyt on autuus sielun ja siunaus pappien.

— Hyvästi sä siunaus sitten, jää kunnia maailman, hyvästi sä ihmiskunta ja autuus taivahan, mä lapseni kanssa ennen käyn hyrskyhyn kosken tuon ja pehmeän haudan siellä näin pienoiselleni luon, kuin näännytän kuoloon häntä; ja jos jäiskin hän elämään, ikipäiviksi kannettavakseen vain äityen sais häpeän."

Ja hän seisovi hetken siinä, tuli silmistä tuikahtaa, sydän taukovi sykkimästä, povi synkästi huo'ahtaa, kuni hurja hän painaltaapi rinnoillehen lapsostaan, ja syökseyvi syksyn yössä vesihyrskyyn vahtaavaan.

Vaan kartanon kynttiläkruunut ne hohtaen leimuilee ja vahtovat samppanipullot ujon rintaa rohkaisee, yhä hehkui posket, uhkuu naisrinnat täyteläät, yhä riemuitaan elämästä, siellä ovathan nuorten häät!

1885.

## TOTUUTTA HUUDAT.

"Totuutta huudat yhtenään, totuutta toimeen, elämään, totuutta uskoon, rakkauteen, totuutta käytökseen!

Vapautta työlle tietehen, vapautta puheen, aattehen, vapautta sanan, lausunnon, vapautta uskonnon!"

Sä näin nyt huudat innossas, oot mielestäsi oikeass', kun hengen, aatteen kahlehet sä murtaa aikonet.

Niin luulet, niinhän luulla vois, ett' meilläkin, kuin muilla, ois; vaan erhetys on suuri tää ja siksi vielä jää!

Ei meillä vapa olla saa, ei aattettansa paljastaa, ja oma uskon vakaumus on meillä kauhistus.

Totuutta myös ei elämään suvaita meillä mielellään, ja puhe suor' on — loukkaus ja seuran pahennus!

Sä tokko nyt jo ymmärrät, kuin turhaan huudat, ryntäjät? Totuus on meillä mahdoton ja vapaus uskonnon.

1885.

## HENGEN TASAVALTA.

Kun yksi hallitsi kansoja, oli yksi kaikkien sortaja, hän ainoa puntari oikeuden oli holhooja ihmisten.

Tään yhden tahtoa tirannin, joka "luojan armosta" valtoihin oli päässyt kai, sitä seurattiin, sen tahtoa peljättiin.

Jopa vihdoin muudan viisastui, tään yhden tahtohon kiivastui: "ken valtahan tuommoisen hirviön on päästänyt, heittiön?"

Näin huusi yksi. Ja toisetki ne orjuudestahan virkosi: "Niin aivan! mistä hän oikeuden sai sorroksi toisillen?"

Ja vihdoin kansakin tulistui, ylivaltijas sortui, kukistui. Maat' itse kansa nyt hallitsee, muka onnesta nautitsee.

En huoli tuosta mä onnestaan; oli ennen sortaja yksi vaan, nyt joukkiot suuret, tuhannet, lyö vangiksi aattehet.

Jos yht' en tahdo mä valtijaa, satakuntaa en myöskään sortajaa: ken kerran joutuvi kahleihin, hän orja on kuitenkin.

Tasavaltaa hengen mä taistelen, yks'valtaa älyn minä intoilen: ain' olkoon yksilön vapaus oma lausua vakuutus.

## NEIDON SILMÄ.

Impi, kurja sydämmesi oli ensin herttais: jopa säihkyn silmiesi päiväksi mä vertailin.

Mutta että silmäs palo, joka tunki rintahain, oli revontulten valo, kylmä kolkko tietää sain.

## RISTIAALLOKOSSA.

On joenlahden rannalla loitolla Pohjolassa mun kotikenttä kultainen, mä jolla leikin lassa, ja metsälammen laineeton oli lahden sinipinta ja yhtä tyyni, puhtoinen ja kirkas oli mun rinta.

Ja täällä hetkeni herrttaimmat mä leikin elämästä, en tiennyt tuhon tuulista, en myrskyn mylvinästä, mut salmen suusta aukeevan mä seljän aavan luulin ja kaukaa kumman kohinan mä houkuttavan kuulin.

"Tuo tuoll'on meri, lapseni, ja vaarallinen sulle, — näin lausui kerran lapsena mun äityeni mulle — jos lähdet joskus laineillen ja loitommaksi rantaa, niin katso, ett'ei venhoas saa virta tuonne kantaa.

Näät meri vain on miehille, isoille, voimakkaille, on hauska heidän taistella ja soutaa muille maille; jo salmen suusta avautuu ulappa aava tuolla — siis pysy aina, lapseni, sä salmen tällä puolla!

Jo salmen suussa tuolla käy näät kummat ristituulet, ne valtahansa venhos saa jo ennen kuin sä luulet, kun sitten siinä heittelee sun purttas tuulten hyörre, niin seljemmäksi venhoas vie salmen virran pyörre.

Ja pyörre kerran aavallen kun purtes tuonne vienee, on varma vaara tarjonas, se hautasikin lienee — jos lemmit siis sä äitiäs, niin tottelet sä kyllä!" — Näin neuvons' äiti armahin nyt päätti syleilyllä.

Mä kotvan häntä tottelen; ja soutamaan jos lähden, niin salmen suusta palajan jo pois mä äidin tähden. Vaan ajan tullen kuntoni mä tunnen karttuvaksi, ja aava, uljas ulappa käy houkuttavammaksi.

Nään kuinka siellä aallot käy ja purjepurret kiittää, nään vihureissa vinhoissa kuin lokkilinnut liittää, nään siellä miehet voimakkaat ja heissä sankar'-innon ja tunnen jäntereissäni mä tuohon leikkiin kunnon.

Ja joka viikko varmistuu tuo tuuma uusi mulla: mä tahdon tuonne taisteluun ja miesten moiseks tulla, mä tahdon tarmon koitteluun vesille väljemmille, jos kuolo siellä kohtaakin, niin minkä voin mä sille.

Ja niin mä juoksen purtehen ja lasken valtaan tuulen, en kuule ääntä äitini, vain lainelaulut kuulen — saan tuosta salmen suuhun jo ja keskeen ristihyörteen ja joudun kohta valtaan sen ja vitkan virran pyörteen.

Käy tuuli milloin mistäkin, vie venhon tänne sinne, En tiedä vielä itsekään se vihdoin vie mun minne, vaan seljemmäksi sentään mun tuo virta vievän näyttää, kun tässä ristituulessa vain voisin melaa käyttää.

Mä luovin siihen luottaen, ett' virta voiton saapi ja vihdoin tuuli yhtäinen mun purjeet pullistaapi, kun salmi soukka laajeneis vedeksi väljemmäksi, vapauden virttä veisaten mä seilaan seljemmäksi.

Äl' itke armas äitini mun uppiniskaisuutta, mä lasken läpi aallokon viel' kohden maata uutta — on koti parhain lapselle, vaan ahdas työlle miesten, ei luonnon ääntä kuolettaa voi pyytäen, ei piesten.

Äl' itke armas äitini sun suurta lempilasta, jos ryöstäytyikin sulta hän ja kotilahdelmasta; kuin nuoret ensi lempeään, niin muistan aina teitä, kuin itkee vuosi kevättään, niin itken aina teitä!

## KANSAN LAPSI.

Olen syntynyt sydänmaassa ja korvessa kasvanut, olen kasvanut kansaan kiinni, sen tuntehet tuntenut, olen nähnyt mä kurjan joukon vilutuiskussa värjöttävän, olen nähnyttä kalpeat kasvot ja nälkähän näännyttävän.

Oli paikkaiset ryysyt heillä, kädet karheat, sierauneet, ja maidonlaisina kasvoin ei hipiät kuultaneet — ei olleet ne ruusut hienot, kuin peittivät poskipään, vaan ahavan, sauhun syömät oli kasvot kansan tään.

Sydänmailla on elämä kurja ja kurja on kansa myös, se nääntyvi näljissänsä ja horjuvi hengen yössä, sydänmailla on halla käynyt ja tuhonnut tou'ot pois, sydänmailla nyt pettua syödään ja leipää tarvis ois!

Niin pettua syö tää kansa, hikipäisenä raataa vaan, tuho suurempi sentään uhkaa: verot kuinka ne maksetaan? ei rahoja näy, ei kuulu, pian saapuu jo kruununmies, myö konnut ja irtaimiston, maat mannutkin kenties.

Ja niin on mennyttä kaikki, mitä tehnyt ja toivonut on, on mennyttä vuosien vaivat, kotikulta kun mennyt on, pois maailmaan akanoina lapsjoukkokin viskautuu, joku huutaa rahasta yhden tai ruodillen joku muu.

Sydänmailla on elämä kurja ja raskas sen taakkakin, mut raskaampi elämä mieron ja kulkijan sauvakin, koti on koti sentään aina, jos köyhäkin kuinka lie, ja armas on synnyinpaikka ja pystyä orvon tie.

Jos taikuri tenhova öisin, joka kummia tehdä vois, pian niemet ja lahdenpohjat ne peltona, puistona



ois, vaan tuota en taitoa saanut, vähävoimainen olen myös, sen ymmärrän minä sentään: sun onnesi, kansa, on — työs!

## MIELEISENI MIES.

Into työhön, kunto siihen, luja tahto, sydän suora, avo silmä, vapa aate, lempi kansaan, isänmaahan — semmoiseksi soisin miehen mielen, kieleksensä vielä suomenkielen.

## GLADSTONELLE.

Kun suurivaltain sorto taas jo uhkaa alaa voittaa, ja saksalaistaa Elsassin kun Bismarck ukko koittaa, kun pienten kansain vastaisuus niin synkeältä näyttää, sun äänes sulo-toivehin sydämmet silloin täyttää.

"Ei kansa luotu sortamaan, jos voimakkaammaks varttui, se suojaks toisten luotihin ja rauhan tuojaks karttui, on aika meidän karkoittaa jo nyrkkivalta raaka, ja tehtävänsä asettaa jo herkkä oikeen vaaka!"

Näin julki lausut kansalles ja muistutteleet aina, kuin häpeäksi Englannin i'es Iiriläistä painaa; on aina muille Albion se pelastuksen tuonut, mut sentään toista veljeään kuin orjaa sortaa suonut.

"Nyt veljeskansa kohotkoon ja rinnallemme käyköön, ja lakiensa turvassa vapaasti kehittäyköön, näin Iiriläiset Englantiin sidomme lempeydellä, niin lujempaan se liittyykin kuin sorron sitehellä".

Oi, jospa vanha Albion sun ääntäs kuunteleisi, jos edes polvi nouseva sun aattees eespäin veisi! Näin kunnan vanhus valkopää, sä näytät nuoremmille: tuo tie se viepi onnehen, käy, nuori polvi, sille!

Vapaushan kansan kasvattaa, sen kyvyt kypsyttääpi, mut sorto mielen sorretun vihalla myrkyttääpi, jos valtahas se antaukin, sen tekee uhkamielin, jos nöyrytyneensä sanookin, sen sanoo valhekielin.

Mut säännöksillä oikeuden jos kansan toiseen liittää, niin voimakkaamman suojasta se vilpitönnä kiittää; sen sinä, Gladstone, oivalsit ja käytäntöön sen vaadit, näin "magna charta'n" peruksen sä Irlannille laadit.

Ken jätti moiset aarteheet jälkeensä maailmalle, sen muisto konsaan murene ei ajan virran alle — vaan valon aika vastainen tuon kiitoksella kostaa ja kiitoksensa merkiksi se muistopatsaan nostaa.

Sen patsaan kerran nostakoot vain pienet kansat sulle, ei raskas lie se haudallas, se onhan siunatulle! Se patsas sitten kertokoon: jo poistui sorron taika ja valon tieltä väistymään sai nyrkkivallan aika.

## NUKKUVALLE TYTÖLLE VUORISTOSSA.

Niin puhtaana tuossa sä uinahdat, kevät-nuorteen vartalon oi'ennat ävärrikkaalla nurmikolla; on hengitys helppo ja hiljainen ja kasvosi ilme on rauhainen: lie huokea noin sun olla.

Tuoss' allasi nurmikko nuortea on, hete vieressä kirkas ja tahraton, kevät-taivonen päälläs päilyy. Ylä-ilmassa leivonen lauluksi lyö, on kaukana kaiho, loittona yö — kai täällä sun sielus säilyy.

Kai säilyvi myrskyltä maailman tuo kukkanen kentältä taivahan niin tuoksuvan tuores, hento. Elon synkeät synnit ja murheet sen urat uurtais otsahan impyen, joka noille on vieras vento.

Nuku lapsonen nurmella keväimen, puron varrella puhtahan lähtehen, nuku kukkain keskessä aina. Tähän vuorilta tuulokset vilppaat käy, kylän raition ruokottuus ei näy, kylän raskahat ilmat ei paina.

Kunis häipyvi surkea siivottuus, kunis koittavi puhdassa päivyts uus, sinis nukkuos piilossa täällä! Kera tuoksuvan kentän ja keväimen, kera kukkien, lähteen ja leivosten, sinut tapaaki vain maan päällä.

Sua onnessa tuossa en häiritseis, vaikk' katsees kylläkin murheeni veis — pyhän, puhtaan uinuthan unta. Mun ihailta kainoutta sentään suo, jota kertovi kasvosi kauniit nuo — sydän lie myös valkeempi lunta.

Ihasteltua hetkisen, kunnes sun on syöpynyt piirteesi mieleen mun, pois loittonen kiertäen kaarten; taas tultua myrskyhyn, maailmaan, minä kummana kaikille kertoa saan, ylimaas min kätkevät aarten.

Nuku, lapsonen, helmassa vuoriston, kevyt huokua syyttömän rinnan on — kevät-taivonen päälläs

päilyy. Ylä-ilmassa leivonen lauluks lyö — on kaukana kaihon ja synnin yö — kai täällä sun sielus säilyy.

*Harzin vuoristossa elok. 1889.*

## MEMENTO MORI!

(Veistokuvaryhmä Lontoon Kristallipalatsissa.)

Rintaan voimakkaasen nojauupi immyt hienon hento, ihanainen, silmissänsä autuus kuvastuupi — tällä hetkellä hän vain on nainen: murheet maailman hän unhottaapi, noin kuin uinahtaa hän tuossa saapi sulhon rintaa vasten. — Elo autuasten tunteen täysi valta yksin on.

Aatos vuoroon seisahtuvi heillä, vuoroon vallatonna kauas väikkyy, väikkyy tunteen tuottamalla teillä tai myös aallokossa lemmen läikkyy — sen he tuntee vain, ett' aina, aina sylitysten ois he autuaina. Maailmassa tässä ihmis-elämässä lemmen valta varmaan suurin on.

Vaan memento mori! kuolo uhkaa. — Lemmenkinpä voittaa kuolon valta ethän ihmisparaka oo kuin tuhkaa, pelkkä laina kaiken tuottajalta! Vaikka onnes itse autuus oisikin, vaikka hetket hempeimmät se soisikin, kaikk' on katoovaista — tästä luonnon laista lempikään ei poikkeusta tee.

Juur' kun rintaa vastaan rinta sykkii ja kun silmän katseen silmä kohtaa, juur' kun nautinnosta suonet tykkii, punahuulet suudelmista hohtaa, silloin juuri, lemmen autuudessa, ihmis-intohimon vallitessa, huutaa tuonen valta maasta turpeen alta: ihmislapsi, kuolla täytyy sun!

*Lontoossa 12/6 1890.*

## HUUTOLAISTYTTÖ KEHDON ÄÄRESSÄ.

Tuuti lasta keinuhun, tuuti toisen lasta, orjaks täytyi tulla mun, vapa olin vasta.

Tuutilulla, hussa-aa! Et sä lapsi kulta itkullasi viedä saa muistojani multa.

Tuuti lasta, tuuti vain! Äsken vielä leikin tuolla kotipihallain kanssa veikko Heikin.

Tuuti lasta unelaan, nuku kiltti Kalle! — Vanhempani Tuonelaan saivat mullan alle.

Tuutilulla, hussa-aa, pientä lasta tuuti! Itku mun jo valtoaa — minut herra huuti.

Elä itke! Muuten on rouvan torat mulla, silloin oon mä onneton, tuuti, tuutilulla!

Tuutilulla, sydämein, nuku siki-unta, mistä saisin surullein unhotuksen lunta?

Hussalulla! — Aina vain mielessäni säilyy, kuinka kotilahdellain tyynnä vesi päilyy.

Tuuti, lapsi! — Siellä on äitikullan hauta — taas sä itket, onneton, lauluni ei auta.

Lapsi, miksi nuku et! Vaiko itket siksi, että laulut huomannet orvon kyyneliksi?

Taikka ei sun uni lie?

Nuku kaikitenkin!

Muuten mun jo paha vie,

— tuossa rouva onkin!

## MYRSKYLINTU.

Kun myrsky mylvii ja laine laulaa ja vasten louhia loiskuaa, kun honka huojuu ja näre notkuu ja vahto pärskyen roiskuaa.

Mä silloin nautin ja riemurinnoin mä halki ilmojen kiitelen ja laulan luontoa, maailmoita ja elontaistoa ihmisten.

Kun viima vinkuu ja mastot laulaa ja laivan touvissa tuuli soi, kas, silloin kuoroon mä myöskin yhdyn, ja myrsky säistäen mellakoi.

Tuo myrsky poistavi mustat pilvet, ja taivon siintävän seijastaa, ja ilma muuttuu ja tuuli tyyntyy ja

meri rantoja heijastaa.

On muiden mielehen luonto tyyni, ja leivon laulu ja illansuu, mä nautin parhain, kun myrsky pauhaa, kas silloin nuortuu ja norjistuu.

Siis vello vahtoa, aallon Ahti, ja sävel soios sä myrskysään! — Mä lennän laulaen ilman halki ja kiidän kilvalla tuulispään!

*Pariisi 29/3 1890.*

## MUN ISÄNI KALLIHIN KUOLEMA VEI.

Mun isäni kallihin kuolema vei, vei osan mun onnestainkin; hän luokseni koskaan palaja ei — mut palaapa sentään vainkin.

Tuoss' seisovan näen hänen sāngyllään, hymy herttainen huulilla kiertää, mua neuvoo käymähän elämässään sitä tietä, mi vaikeena viertää.

Oli reipas itse hän käynnilleen ja katseensa kirkas, suora, vapa myös oli aina hän aatteilleen ja oikeus ojennusnuora.

Oli tarmokas, sitkeä, ahkera, oli oikea Suomen miesi — isänmaata ja perhettä, kansoa, hän työllähän palvella tiesi.

Mut kuolema häntä jo huhuilee manan virran toisella puolla, hän tyynenä Tuonelle hymyilee: jalon helppoa aina on kuolla!

Hän katsoi katsehen viimeisen niin suruisin silmäyksin ja alkaa tutkimusretken sen, jonka tuntevi unelma yksin.

Mun isäni kallihin kuolema vei, hänet peittävi musta multa, ja luokseni koskaan palaa ei hän retkeltä aloitetulta.

Mut hautansa kummun kun tuonottain taas kukkaisilla mä täytin, soi isäni ääni mun korvissain: käy tietä sä, jonka mä näytin!

1890.

## SURUTONNA SUOLLA SORSA.

Surutonna suolla sorsa, kaihotonna rannan kaisla, murehetta marja mäellä, tahratonna taivon tähti — minä yksin ihmislapsi, minä mustan murheellisna, mulla aattehet apeat, mielikaihot karvahimmat.

Itkemättä ilman impi, päivän paiste pääskysillä, kesä kedon kukkasilla, huoletonna pellon perho — minä yökkö yöllä itken, huudan huuhkaja surusta; miksi yökkö itkenenkin miksi huuhkaja huhatan?

Mitä itken, en mä tiedä, mut on mieleni muretta, sydän syttä synkeämpi — itkenenkö ihmisyyttä, ihmiselon ontevuutta, kun en tiedä tarkoitusta koko maailman menolla.

Vaiko itken itseäni, kohtaloni kolkkoutta, ett'en ole kentän kukka taikka kaisla kotirannan, kun en kurja kumminkana oloihini onnen tyydy, mutta turhia uneksin.

Oisin ehkä niinkuin tuossa kumppalini kunnokkaampi, joll'ei lahjoilta parempi: käypi tietä tarvottua, syöpi ennen syötettyä, hän on kullan kiltti lapsi, työhöns itse tyytyväinen.

Miks en liene moisten lainen, nuo on mieleen mahtimiesten, ikiriemuks isänmaalle; miksi kylvit kaiken luoja, kylvit sy'ämmehen säkenen, tuota tulta kalvavaista, jok' on kohtalon kirous?

Miksi annoit hengen hellän, vapautta vaativaisen, miksi turhat tiedot, taidot, miksi joutavat unelmat? Oisit antanut avuja täällä tärkeämpiäkin: mielen maltin, kovan luonnon, vanhan mielen, valhekielen.

## MUN VUODENAIKANI EI OLE SYYS.

Sä ehtootaivoa ihaillet, sen ruskoa, kultaisuutta, ja kylläykään sinä tuohon et, on aina se sulle — uutta.

Ja lempi-aikasi sun on syys, min vuoksi, en sitä tiedä. Ja hauskin, väität, on menneisyys, et nykyisyyttä sä siedä.

Tuon muinaisaikasi ehtoisan kuvituksesi voimalla kultaat ja aatteet tään nyky maailman vain hautahan kylmään multaat.

Trubaduurein lauluja laulellen unelmissas näät ritareita, elät seurassa henkien menneiden, jumalaskin lie joku — seita.

Tää aik' ei mun ole aikani myös, on veltoa, voimattuuutta, mut tuolla jo tuikkaa tähtiä yöss': ne tietävät aamua uutta.

Mua miellytä ei tää nykyisyys, ei muinais-aikojen taika, mun vuodenaikani ei ole syys, vaan tou'on ja toivojen aika.

Kevät raitis vuodenaikani on, vain sillä on voimaa luoda, säde yksin nousevan auringon voi huomenen uuden tuoda.

Siks nykyisyys sua siedän vaan, ett' toivon toukoa sulta, mut koito en nää sun toukoakaan, mun peittävi silloin multa.

*Pariisi 20/3 1890.*

## PÄIVÄN LASKIESSA.

Nään taakseni taantuvan taantumistaan ajan lapsuus-onnen ja uskon, ja menneisyyteni taivaalla vaan näen kultaisen kauniin ruskon.

Olin onnellinen, kun luojassain näin taaton mä hellän ja rakkaan: hänen suojassaan kun lienen mä vain, heti vaikerruksista lakkaan.

Vaan nyt on lapsi jo viisastunut, tuon unelman maailma vienyt, ihannett' en usvaksi arvannut, en luojaani luonnoksi tiennyt.

Nyt etseissä taattoa taivaista — kuten tein minä ennen lassa — hetikohta on kohtalo vaivaista mua ilkkuen pilkkaamassa.

Ja turhaan lempeetä silmääs sun nyt etsivi huokaava henki, ijäisyyden mustaksi kuiluks kun on tiede jo muuttanut senki.

Voi kuinka se sentään raskast' on ero tehdä kaikesta siitä, mikä lassa on onnemme talveton — ja kun kenkään tuosta ei kiitä.

Omatunto mun sentään palkitsee ja siinäpä kyllin on mulle, vaikka maailma tuhma mun tuomitsee, kaikk' uhraan, totuus, mä sulle!

## ULAPALLA.

### I.

Ulapalla ollessa aavalla se toive on sentään varma, kun lasket aina sä yhtäänne, niin löytyvi mannermaata — mut aavassa aatteen piirissä vain mannermaata en löydä mä kuin kuolon ja haudan ja ikuisuuden.

*Itämerellä 20/6 1890.*

### II.

Ulapalla ollessa aavalla perämieheen muu väki luottaa: läpi usvan ja myrskyn johdattaa hän rantahan purren varmaan, vaan ruorissas, oi kaikkius, sun, perämiest' ei keksi silmäni mun avaruudessa kiittää tuul'ajona pursi.

*Itämerellä 21/6 1890.*

## YLINNÄ KAIKEN VAPAUS!

Jumala, autuus, taivahat, nuo ihmis-ihanteet vain kuvitusko luonut lie nää vanhat käsitteet?

Inehmok' epätoivossaan nää usvakuvat loi, ne näät kun hälle murheessaan suloisen lohdun soi?

Ja kuollessako henkeni myös hautaan lasketaan? Erooko kuollen äitikin ijäksi lapsestaan?

Eloko toinen, autuas, vain tuuma turha lie ja unhonk' yöhön ijäiseen avattu hauta vie?

Vihollinenko epäily lie ihmisonnellen, lie järki surma unelmain ja loppu rauhallen?

Nää vaivaa mua miettehet, en niiltä rauhaa saa: vaan kuinka estää aattehet ja vapaus kuolettaa!

Ja onhan hengen vapaus mun aarre armaisin, niin kallis, että autuuden mä siihen vaihtaisin.

Lie turhaa taivas, maailma, ja ihmispuuhat nää, lie turhaa toivot, taistelut, lie turhaa kaikki tää.

Tuon kaiken vielä kestänen, jos joskus itkenkin; vaan vapauden jos vienette, niin tehkää hautakin!

## MI ORJUUTTA, SE KURJUUTTA.

Mi orjuutta, se kurjuutta; mi sortoa, se valhetta, mut mikä meill' on vapautta, on totuutta, on rakkautta.

Mi lämpöä, se henkeä; mi taistoa, se eloa, — vapauden auringossa vaan, saa ihmishenki kukkimaan!

## PARANTUMATON.

Mitä huolin valtikasta, mitä kunniasta, mitä joukon suosiesta taikka maailmasta? — Mikä on mun elon määrä, oikeako vaiko väärä tietoni on elämästä — tästä, tästä totuuden mä tahtoisin.

Totuuden mä lassa kyllä omaavani luulin; luulin sitä luojan laiksi, mitä muilta kuulin; elo näytti huokealta, varmalta ja valoisalta loisti vasten vastaisuutta — mutta, mutta rintaan synty epäily.

Tuet vanhat maahan murtui, kaikki varmuus raukes, pohjatonna aatteen meri allani mun aukes. Kaikki suistui, minä yksin seisoin vielä epäilyksin tuijotellen ulapalle aukealle, kuss' on kaikki häilyvä.

Luulen maata häämöttävän vasten päivää tuolla, ko'etan päästä sinne, jotta saisin siellä kuolla; vaan kun saavun lähemmäksi, huomaan nä'yn mä pettäväksi — taas on kaikki häilyvätä, hyllyvätä, turhaan etsin rantamaa.

Halu vain on sielussani, halu kaikki viepä tiedon, toden, ihanuuden — — mutta toden tiepä onkin kummallisista, ett'ei mitkään voimat riitä käydä päähän saakka: elon taakka murtaa ennen ihmisen.

Toinen seikka tuolla tiellä eksyttääpi meitä: kaikkialta kahtahalle lähtee haarateitä; käyvinään on kohti määrää, käykin harhatietä väärää; palaa siihen, lähdit mistä, entisistä etsi totuuden sä tie!

Näin mä tehnyt olen, tehnen kaiken ikäkullan, kunnes vievät heikkopäissä alle mustan mullan, vievät sinne surkutellen, surkutellen, säälitellen, ett'ei saanut ijässänsä järkeänsä — etsi hourettansa vaan.

## YKSIN OLLESSA.

Maailman touhussa tuolla kun tuonoin kävelin, niin itseänipä, raukka, minä oikein häpesin.

Se vakaa katse, mä jonka loin ennen elämään, ihan ivaksi ilkamoitui, sai odan kärjekkään.

Pyörteessähän narrimaisten myös itse narriks saa, ja ulkonainen kuori sydämmet kuolettaa.

Se vakavuus, joka ennen eheyttä mieleen loi, nyt hajosi pois sekä särkyi ja toivottuutta toi.

Ja rintani, joka se tuonoin niin lämpimästi löi, kun köyhän mä lienen nähnyt, joka pettuleipää söi.

Nuo tunteet hennot ja hellät sai siellä tylsymään, kun elämä pintapuoli yhä kylvävi myrkykään.

Vakaumus, henki hieno ja aatteet kalleimmat, ne pilkan myös esineiksi useinhan joutuivat.

Nuo tunteet nyt taas jälleen jos valtaan saada vois, tuon ivan jos ilkamoivan sais juuriltansa pois!

1889.

## LEMMITTYNI MUISTOKSI.

Voi päiväni päiväyt, voi onneni kukka, voi ihanin ilmiö mun unelmain, voi eloni toivo ja toimeni määrä, miks riisti sun kohtalo rinnaltain?

Olin hukannut kaikki mä, toivon ja taivon halun nautintoon, elon iloni myös, sinä yksin, impeni, olit mun kaikki, sinä johdatustähteni synkässä yössä'.

Sinun kauttasi uskoin mä, uskonon heitto, taas voimaan hengen ja siveyden, sun tähtesi kannoin mä eloni taakan, sun katsoin mä tuojaksi autuuden.

Ja niin tuli kohtalo kylmä ja jäinen ja mursi mun toivoni ainoonkin: on poissa mun päiväni, onneni ainut, on poissa mun kukkani kultaisin.

Kuin neitonen nuori, mi vuosia viisi on vuottanut kaukoa sulhastaan, on vuottanut vuosia säästäen, toivoin, niin viestipä tuodaanki kuolostaan.

Kuin hellivä äiti, mi valvoen, soutain, on vaalinut armasta ainoistaan, on tuutunut turvoa, riemua äidin — niin seisookin hänen haudallaan.

Sua niin olen itkenyt, impeni hertas, itkenyt kaivaten päivät ja yöt, voi miksikä kohtalo, miksikä toiveen angervaiselta ainoan viet?

Nyt poissa on ponsi ja eloni tuoksu, hän poissa, mi elolle arvoa soi, mä varjona vaappuen muistoja uusin, en mennyttä loitse eteeni voi.

Voi päiväni päiväyt, voi onneni kukka, voi ihanin ilmiö mun elämäin, voi toivoni toivo ja toimeni määrä, miks riisti sun kohtalo minulta näin?

## ANNETTELLE.

Synkkyuden jos saisit syksyn yöltä, mustuutensa Hornan onkelolta, merten syvänteeltä pohjattuuden — näist' et konsaan synkkää pohjattuutta saisi Annetteni tumman silmän.

Kirkkauden jos lainaat kristallilta, lähteen silmäkkeeltä puhtautensa, itse auringolta lämmön voiman — näist' et lämpö, kirkkautta saisi armaan Annetteni lemменkatseen.

Lainaa pehmoisuus sä untuvalta, ota hienous päivän autereita, sametilta hento höyhen-nukka — saa et konsaan hellää hienoisuutta oman Annetteni poskipäiden.

Ota mettä suusta mehiläisen, kostontyydykkeeltä nautintonsa, viehkeytensä ensi suukkoselta — viehkeyttä hurmaavaa et saisi, mik' on Annetteni rusosuulla.

Nälkään nääntyvältä leipä riistä, viime toivo epätoivoiselta, armaat aartehensa saiturilta — sitä murhetta et heille saata, kuin jos multa Annetteni veisit.

## TUOMMOINEN TYTTÖ ON MIELEENI MUN.

"Ton sein est le trône d'amour!" *Chénier*.

Kas, tuommoinen tyttö on mieleeni mun, jok' on intoa, tunnetta, tulta! Ja nuo sysimustat silmäsi sun ovat vieneet järkeni multa — tuo paisuva rintas se onnea tietää ja huulesi viehkeät suutelon sietää — kas, tuommoinen tyttö on mieleeni mun, jok'on intoa, tunnetta, tulta!

Mua lemmit sä, Annette, sen minä nään, elä peittele turhia multa — etelättäret kaikki ne lemmessään ovat pelkkää tunnetta, tulta — kai yhtehen luonto lie aikonut meitä, elä lempesi liekkiä, armaani, peitä! Kas, tuommoinen tyttö on mieleeni mun jok' on intoa, tunnetta, tulta!

Sinä viulunsoittaja, soittele vain, minä tanssin impeni kanssa, on leimuva lempi mun rinnassain, vaan olkohon ahjossansa, me kunnekka jäädään kahden illoin, voi autuutta onnen ja lemмен silloin! — kas,

tuommainen tyttö on mieleeni mun, jok' on intoa, tunnetta, tulta!

## MUSTAT SILMÄT.

Tiesin kyllä ammoin, että silmät ovat sielun peili, tiesin, että niissä juuri hengen syvyys kuvastuupi — vaan en tiennyt ennen, että silmät on kuin viepä rimpä: niihin jos sä vaivut kerran, ijäks päiviks uppoot sinne.

## JOS TOHDIT JA TAHDOT.

Jos tahtonet tyyntä ja rauhaa vaan ja mökkiä lahden pohjukkaan, kussa myrsky ei konsaan raivoo,  
jos pelko sun valtaa, kun vain näät, että vinkuen rientävät tuulispäät, ja pilvet jo peittää taivoo;  
jos säikkynet huolia rinnallain, ja itkenet vaaroja vaikerain, elämässä kun meitä ne kohtaa,  
jos lietoa lempinet, hiljaisaa, ken ulapoillen ei konsaan saa, vaan rantoja purtensa johtaa;  
jos huimaa päätäs jo ai'e tuo, ett' Alpein huippujen pyrkiä luo, kussa kukkaset Alpein tuoksuu,  
ja eloas nuorta jos arkaillet, ja maata jos siksi sä konttailet, ett'ei sua langeta juoksu;  
jos niin on, impeni, tahtos sun, jos tohdi et käydä sä taisteluhun, eron teemme jo paikalla tässä.  
Mut uljuutta jos sun rinnassa on, jos tohdit sä elämän aallokkohon mun kanssani purtes heittää,  
jos tuon sinä tohdit ja tahdot sen, kas, silloin laskemme riemuiten, vaikk' aaltoja vahtokin peittää.  
Ja jos joku kohtais onnettuus, niin laitamme, että on into uus taas tuotakin vaaraa vastaan.  
Kun toisihin aina me turvautaan ja parhaiten kun me taistellaan, niin auttavi luojaki lastaan.  
Ken Alpeja nousta ei jaksakkaan, hän ei näe Alpein ruusujakaan, ei tunne se tuoksua noiden.  
Ja tynestä nauttia mahdoton on, kun myrsky ja tuuli on tuntematon ja läikkynä aallokkoiden.  
Siis pelkosi turha sä luotas luo ja rohkeudellen sä sijaa suo, ja tuultua tuntees anna!  
Näin intoa saat, näin voimistut, näin vanhasta vallan sä vapaudut, ja pystyssä pääsi sä kann!

## NIIN VARMASTI.

Niin varmasti kuin päivää seuraa yö, niin varmasti kuin käypi kuolon työ, niin varmasti kuin rantaan laine lyö ja myrskyn raivotessa louhta syö —

Niin varmasti sä mun sydämmeeni jäit, niin varmasti sä rauhan sieltä veit, niin varmasti mun toivottomaks teit, kun leikinäs vain lempeäni peit.

## KAIKKI KAIKESSA.

Mä sua muistan, mitä muistellenkin, vaikk' olen miettimättä olevain — mä sua etsin, minne kulkenenkin, vaikk' olen määrättä mä kulkevain — nään sinut aina, kunne katsonenkin ja vaikka silmät suljen umpehen, ja äänes kuulen, mitä kuunnellenkin, jos menneet korvatkin ois lumpehen — sä olennokein käynyt olet näin sinutta unta vain on elämään.

## DAIMOONI.

En tiedä mä ken sinä olletkaan, mun impeni vieras vento, sua nähnyt en ennen mä milloinkaan sysikutrinen kaunotar hento!

Mut sen minä tiedän: katseesi vain kun silmiini sattui kohti, niin alta se kulmain kaareuvain niin

kummasti sähköjen hohti.

Ja liekkiin joskus se välkähtää sysimustien kulmien alta kuin säkköisen nuolen tenhottu pää lois synkältä taivahalta.

Ja silloin mä lämpöä suoniin sain ja silloin mun syttyi rinta, ja tunteeni kiihtyi riehahtain kuin myrskyllä merten pinta.

Mut että viehkeinä viehättäin myös loistaa, näin minä kyllä, kun katsees tuonoin loit mua päin jumalaisella hymyilyllä.

Nuo silmäsi mustat ne lämmittää tulikuumalla sähkömisellä, vaan mieltäni myöskin ne peljättää niin synkällä syvyydellä.

Luo kosken jos kuohuvan tullut on ja katsovi hyrskyjen vuohon, niin huimaa päätä ja arvaamaton veis voima jo nieluun tuohon.

Niin myös, sysimustiin silmiis sun kun katselin kerran taaskin, näin aattelin: noiden liekkiin mun tekis mieleni ainiaaskin!

## ELÄMÄN KOKEMUSTA.

Olin lapsi, leikin ja nautitsin, ilomielin hyppelin, hymyilin oli outoa murhe musta. Sydän puhdas, raitis ja vilpoinen löi rinnassa tervehden lapsosen, löi tulta ja innostusta.

Meni lapsen päivyet onnekkaut. Tuli nuoruus-aikani toivekkaut, kyti rintahan haaveiluita. Tuli entinen elpyi, kiihkeni vain, yli-ympäri näin minä unelmissain ihanteita ja seikkailuita.

Nous mieleni vastahan sorrantaa, nous vastaan köyhien poljentaa, nous vastahan röyhkeyttä. Vapautta ma vaadin ja intoilin: valon, ilman tarvetta rintoihin jos kansaani voisin syttää!

Ja kun kansani kalliin puutteeseen nään nääntyvän, kuolevan kurjuuteen, tämä aate mun mieleni voittaa: "Oi, tuskinpa muuta nyt tarvittais kuin rikkahan tiedoksi puutteet sais — kai kilvan he auttaa koittaa!"

Näin kummia toivoin, haaveksin, näin hupsun tuumia hourailin, parinkymmenen vanhana vasta. Ei tuntemus viel' tosi-maailman, ja elämän taistelun raivoisan mua kieltänyt haaveksimasta.

Ikä jatkui, vanhenin, viisastuin, elon taistelun touhussa karkastuin, sydän kylmeni kurjuudelle. Kun lämpöä tarjoo, kylmää saa, kun koettavi kansaa innostaa, sun nauravat nuoruudelle.

Jos kunnioitusta sä tahtonet siis, — mä moisten kunnioituksesta viis! — ole hiljaa, hiiskahtamatta! Vaan syyhyiskö kielesi sittenkin, niin näin sinä nuorille huudakkin ja ärjäse arvelematta:

"Mitä hullua, nuoriso, ryntäilet, mitä riehut, leimuat, intoilet, mitä haaveesi aikaan saapi? Ihantees: vapaus, samanvertaisuus, sekä joutava muu joku aate uus muka taistella kannattaapi!

Käy kirkko jo heikoksi hermoiltaan, ei valtio suo, että huudetaan, pian tukkivat suun, tukahuttaat. Mut kiltti jos olet, käyt kirkossa ain' ja kiitosvirsiä veisaat vain, niin leipähän sun vakauttaat.

Ota vaari sä neuvosta vanhempas, joka myöskin hourasin hourettas ihanteista ja haaveiluista: Ihanteet ovat laihat. Ne kuivettuu, ajan vierressä jää vain paljas luu — ei kannata riehua luista!"

## VALTION SYÖTTILÄÄLLE.

Huoletti halveksu vain mua valtion syöttiläs korska — valtio työlleni mun eihän se leimaansa lyö — istu sä herkuillas, lue arvonjärjestyslistaa, josta sä turhaan mun arvoa etsinyt liet. Katsele kalenterias, lue ulkoa palkkaussäännöt, aika sun harmentaa, ikähän ansio on. Aika kun täytetty on, saa onnesi kukkuran kauniin, kuuliaisuutesi sun "tähdellä" tunnustetaan. Oppia oivaa myös sinä selvään kaikille saarnaat: purjetuulehen on helppoa höllöttää.

## ERÄÄLLE KIRJAILIJALLE.

Sä väität, ett'et ymmärtää sä voi, miks ystäväs sun kirjaas kieltää koittaa, et tahdo myöntää, että



vahingoittaa se moraalillaan kärpäistäkään voi.

Vaan ystäväs on sentään oikeassa, kun kirjas julkaisua estää koittaa: sisällys onhan hiukan tартtuvaista, näät tyhmyys, peijakas, se vahingoittaa.

## "KALLIHIN KANSAN VUOKSI!"

Tuoll' istuvi uttera tiedemies, hän viisauksia niin paljo ties, ett' tyhmää kansoa nauroi vaan — mut lausuis julki hän aatteitaan ei "kallihin kansan vuoksi!"

Ja pappikin paljo hän saarnailee, ja itseksensä hän kummailee, mitä kaikkea ihmiset uskoo nuo — mut aatteitaan ei ilmi hän tuo tuon "kallihin kansan vuoksi!"

Myös hallitus kyllä se myöntää voi, moni määräys hullulta tänään soi, moni ammoin joutanut oisi jo pois — mut kuinka sen sentään tehdä vois tuon "kallihin kansan vuoksi!"

Ja kansakin joskus se valveutuu, kun ulkoa uutiset tunkeutuu, se vaatii tietoa, vapautta, mut tuotahan tohdita kuunnella ei — "kallihin kansan vuoksi!"

Jos kilpikonniksi käymmekin näin, niin konttaahan konnakin eteenpäin! Ja aika jos jättää ja kansat muut, me tukimme tyyninä kaikkein suut tuon "kallihin kansan vuoksi!"

Jos vapaammin joku kirjoittais, ei kustantajaa hän varmaan sais; ken auttaa tuota hän tohtiskaan — pian oisivat kaikki jo niskassaan tuon "kallihin kansan vuoksi!"

Siis jos sulla vapaampi aate lie, se sydämes soppeen piiloon vie, ett'ei sitä kansasi vainua vaan ja häiriä vanhassa rauhassaan. Sst! "kallihin kansan vuoksi!"

## "KUNNON MIES".

Kun teet sä niin kuin käsketään, kun syöt sä, mitä syötetään, niin olet kunnon mies.

Kun uskot, mitä saarnataan, et pyri koskaan vapaampaan, niin olet kunnon mies.

Kun pidät paikkas, jonka sait, ja vanhat aatteet, tavat, lait, niin olet kunnon mies.

Kun katsot miehiin johtaviin kuin kansa katsoo jumaliin, niin olet kunnon mies.

Kun kaikillen sä rauhan suot, ja vastustumat vatsaas juot, niin olet kunnon mies.

Kun silmät, korvat ummistat ja omantuntos laajennat, voit olla kunnon mies.

Jos järki, tunne poljetaan, sä ällös hiisku sanaakaan, niin olet kunnon mies.

Lyö rintoihis ja lausu näin: "Kun teen mä virkatehtäväin, niin olen kunnon mies!"

Ja sua kiittää isänmaa ja haudalleskin kirjoittaa: "täss' lepää kunnon mies!"

Hän täytti miehen tehtävän, hän näytti meille selvähän, kuin elää kunnon mies.

Hän muille aina rauhan soi ja leipätiensä varman loi — tee niin, oot kunnon mies!"

## MAHTAVA MIES.

Ja ääreen pöydän hän istahtaa ja kirjahan uuteen tarttuu — nimilehteä ensiksi katsahtaa: kovin kirjailijoita jo karttuu! Ken vain saa lausehet jäljekkään, kirjailija on muka mielestään.

Pari lehteä sitten hän silmäilee, niin otsa jo ryppyyn laski: realistina tietysti kirjailee myös tääkin, Antero Kaski — ja elämän törkeys ja uskottuus, sellaistaahan on uus kirjallisuus!

Pari lehteä keskeltä kirjan taas ja vihdoin viimeinen lehti — niin kriitikko kirjaasi, tahdontaas niin tutuks jo tulla ehti, että tahtosi tiesi jo tarkempaan kuin itse tiennet sä koskonkaan!

Ja pöytänsä äärehen nojaumaan tuo mahtava mies nyt käypi, vain hetken mieltä tuomiotaan, pian hälle se selvittäypi; kynänvarteen tarttuvi peljätty mies ja huomenna lehti jo kertoa ties:

"Kuin sieniä jälkehen sateen nyt taas syntyvi kirjailijoita ja siksi on kriitikon täytynyt kurituksella kohdella noita; myös Antero Kaskelle parhain ois, jos kirjailuhommansa jättäis pois.

Ei kannata ryhtyä punnitsemaan tämän neuvomme syitä muita, sen lausumme vain hänen kirjastaan: se myöskin on kirjoja nuita, joiss' uskottuus yhä vallitsee ja kallista kansaamme villitsee.

Ja kansa se vain muka sorretty on ja sortajat on muka — rikkaat, tätä virttähän soineet nuoret on kynäniekkamme toivehikkaat — nyt annamme neuvon semmoisen, ett' ois tämä moisia viimeinen".

Tään arvostelun tuo mahtava mies hän uudesta kirjasta antaa ja työstään suuresta, senhän ties, hän lehdeltä palkat kantaa. Rovon kansallensa on uhrannut: jalon työtä on maksusta haukkunut!

## "VÄLJEMMILLÄ VESILLÄ".

"Mä tahdon tuonne taisteluun ja miesten moiseks tulla  
mä tahdon tarmon kohteluun vesille väljemmille".

(Ristiaallokossa).

Kun kotilahden laineita ma ennen lassa sousin tai kotikummun harjulle kun kevätilloin nousin, niin näin mä kaidan salmen suun ja siitä merta, merta, mi silmiäni viehätti ja kiihoitutti verta.

Tuo laaja, uljas ulappa se siinti houkutellen ja sinne aina mieli mun nyt hehkui intoellen: ei auta äidin varoitus, ei kyyneltulvat auta, mun täytyy tuonne otteluun, vaikk' olkoon tuo mun hauta.

En lahden tyyntä soutamaan mä ainiaaksi luotu, mun lienee myöskin kuntoain kai kerran koittaa suotu, ja vaikka voimat voipukoon ja menköön halki haaksi, mun täytyy ennen taistella kuin kuolen, muutun maaksi.

Näin mietin nuorra mielessäin ja kiihko tuosta karttuu, mä vanhenen ja voimistun ja vartaloni varttuu; niin työnnän venhon vesillen ja ruoriin muka astun, vaan virran pyörre valtaa mun kuin pienen pilkelastun.

Tuo pyörre mua miellyttää, sen vauhti huimaa päätä, tää onhan sentään elämää, ei aina tyyntä säätä; mä laulan, nautin, riemuitsen nyt ristiaallokossa ja vauhdin vuoksi aatokset on vallan huumiossa.

Mut ajan tullen tuohonkin jo tottuu, kyllästyypi, ja vitkallensa vihdoinkin se mulle selviytyypi: mä pyörin polo paikallain, mä virran kanssa kuljen, ja luulen matkan eistyvän, kun silmät kiinni suljen.

Ei pyörintä lie kulkua, ei myötävirta merta — mun tästä lemmon pyörteestä kai täytyy päästä kerta; mä tahdon tuonne seljemmäs vesille väljemmille, mä tahdon ottaa oman tien ja saada venhon sille.

Nään tuolta aavan ulapan ja aallot hyrskyharjat ja mielessäni vaihtelee niin kummat kuvasarjat: nään kuinka toiset riemuiten he laskee seljemmäksi ja kuinka kuolon kauhistus saa posken kelmeäksi.

Niin monen purjeet puhkiaa ja aallot haaksen hautaa, ei heidän tiestään jäljet näy, ei venhostansa lautaa, he ijäks sinne suistuvat, ei muista kenkään heitä, ja tuskin äiti vuodattaa nyt heille kyneleitä.

Niin monen monta lailla mun sai halu lainehille, niin monen monta sinne jäi, sai haudan toivehille, ja toiset taistoon kyllästyi ja kotilahteen kääntyi ja kuoli ennen äidin luo kuin tuonne kau'as nääntyi.

Tään kaiken, kaiken kyllä näin, vaan siit'en paljo huollut: sam' onhan minne haudataan, kun kerran mies on kuollut; ja kuoloakin kurjempi on elo taisteloitta, se mielen tyysti tylsentää ja rinnan autioittaa.

Siis käyköön kuinka käyneekin, mä lähden ulapalle, ja jos mä voin, niin riemuiten mä näytän maailmalle, ett' tarmo voittaa vastukset ja into kunnan antaa ja pursi pienen pienikin voi joskus kau'as kantaa.

Niin tartun tuosta airoihin ja soudan, soudan, soudan, ja työhön uutta voimoa mä vastuksista noudan; niin vihdoin venhe vapautuu jo tuosta pyörtehestä, ei oman suunnan vaalia nyt enää virta estä.

Mä lasken läpi salmen suun, käy vedet väljemmäksi, ja meren vilpas tuuli vie mun ruuhen seljemmäksi: jo ilma raitis, suolainen mun keuhkot kaikki täyttää ja mihin koito ky'ennen, sen voin nyt muille näyttää.

Puhalla tuuli puhtoinen, vie pienet huolet multa ja toivon maalta viesti tuo, niin kauvan kaivatulta; opeta laulu vapauden ja suuren innostuksen, mun mieli näille altis on ja töille uhrauksen.

Sä meren aavan hallitset ja kuljet mistä tahdot, sä nostat vuoriks aaltoja ja aaltoloille vahdot, sä oman

tiesi itse luot ja laulat vapautta, sen päivän sulopaistetta, sen aamun armautta.

Mä tahdon laulus kuunnella ja sille muodon antaa — oi, jospa vain mun ääneni vois merten halki kantaa, vapauden laulun laulaisin mä lahden soutajille, mun laulu heidät tenhoais vesille väljemmille!

En tiedä onko kangastus tuo maa, min nään mä tuolla, vaan sinne tahdon, vaikka mun ois pakko tielle kuolla! Jos sinne kerran päässen vain ja nähnen rannan uuden, niin kohta kotikansallein mä saatan salaisuuden.

Siis ylös purjeet kaikki nyt ja kokka kohden tuulta, pois luovin hankavastaiseen mä kaidan salmen suulta — kohota Ahti aaltojas, mä lasken halki heistä: nyt ehkä löytyy oma tie tuhanten muiden teistä.

## ELÄMÄN LAULU.

### I.

Kun kaaoksesta kaikkeuden loi luoja maailmoita, kun sumut sankat yöhyen säteistä päivän kirkkauden hän selvitteli laulullansa — niin taivot kaartui, säihkyi salamoita, ja kuut ja tähdet kiertoan orjistuivat ja vuoret nousi ja uomat uurtui ja virrat vuolahat lannistuivat.

Ja laulun tenhosta tammets nousi, ja tammets nousi ja hongat hyötyi ja elämännestehen hetteet hersyi vihrytvaippahan luonnon verhoihin; nouse' on nurmihin nuoret heinät, kasvoi kukkia kangashiekat, norot marjoja maasta työnsi, solkikoivuja soiset notkot, lehdot leppien aaluvoita, laaksot lintujen laulupuita.

Ja ihmehintä kaikist' ihmehistä luoja laulun oli taikavoima, joka luontoon kätki kummat kielet, tuhatkielen laulun kanteloisen, soinnut kauniit sekä soraäänets, joiss' on luonnon suuri sävelistö, luonnon kaikkivoipa, luoja aina soipa, suuri, mahtava, rikas, ankara, surunvieno sekä huolen hellä kaikkisuuden iki-kanteloinen.

Tämän luonnon suuren soittoneuvon, jonka laulullansa luoja loi, sen nyt kumman vuolas sävelvirta korvihimme kaikkialta soi, tuhatkielin, tuhatmielin, soraäänin, sointuäänin noin se vastaan ryöppyää, kuulokalvot yllättää — kunpa vain on ihmishenki, sydän ahdas, angervoinen voisi kaikki kielet kuulla, kuulla vuolaat sävelvirrat luonnon laajan laulukanteleessa.

### II.

Kun kevätpäivä kirkastuu ja puhkee leimahtaen pilvilöistä, kun luonto luomaan havautuu ja tointuu talven pitkällisen öistä, kun luonnotar muuttavi muotoaan, ja milloin itkevi itkujaan, milloin viluissansa värjyy, milloin vihoissansa ärjyy, säihkyi salamoita, pilvin taivot peittää, uhkaa maailmoita surman suuhun heittää, milloin hymyy, kyynel silmässänsä, milloin ähkyy synnyintuskissansa nauttein sentään luomiskyvystänsä, luomiskyvystä ja voimastansa —

Silloin soimaan alkaa kumma kannel, luonnon laajan suuri lauluharppu, soittavi myrskyä maailmaan, soittavi untelot toimintaan; luoden vinhoja tuulispäitä velloo vyöryjä laineiden, reutoo, murskavi merten jäitä, laulaa laulua keväimen. Silloin helkkyy herkkä luonnonkannel, tuhatkielin laulaa virttä elämän, tuhat luonnotarta kuuluu kaikkialta elon antajaansa lauluin kiittävän:

Kuohukoski vuorten valanteessa, joka vaukon lailla, vaahtosuuna, kallion kieleltä kuiluhun syöksee riemuten hurjasta leikistänsä, kiittää mahtavalla laulullansa kostajata julman sortajansa. Vapaudesta, talven toivotusta, laulaa merten laine lakkapäinen, vyöryissänsä milloin syvänteissä, milloin rannan louhiin roiskahdellen; siintäväisen, kuultavaisen, ihalaisen ilman kannen alla kimpoo kiurut tuolla korkealla, kiurut, leivot kaikki kilvoitellen soittaa kieltään luonnon kanteleessa.

Käki kukkuu kultarinta vaaran vehmaan viertehellä, kukkuu huolet, kukkuu riemut, kukkuu haikeat halunsa; taikka lehdon liepehellä raksuttaapi laulurastas kuusen kukkean nenässä; joen suussa jouhisorsa, tavi rannan ruohikossa soittelevi soitintansa kilvan joutsenen keralla, joka seljän ulapalla leijuu ulpulumpeen lailla, kilvan angen allin kanssa, joka surkunuotillansa sekin luonnon kieltä soittaa. Sitä huojuu heilulavat hongat, sitä soittaa hennot heisipuut, sitä korven vanhat aarniaihkit, noron koivut, rannan raidat muut —

Kaikki kieliä on luonnon harpun, tuulenhengen niitä tuutiessa, kaikki soivat taikalaulun lailla luonnon mahdin niitä soitellessa.

Näin luonto laaja laulua on täynnä, on kumma kannel tuhatkielinen, min säveltulvan tunnerunas vuoksi käy sentään kaikki sointuun yhtehen.

Mut luonto muu sai tyytyä muruihin, vaan yhden suotiin tässä soittaa täysin sävelin, ja kuulla kaikki luonnon suuret laulut, joita kumpus kielet jättikantelon, ja huolla huolet, tuntee tuskat, riemut, ja kuulla lönnit luonnon valtimon —

Tää laajan luonnon tuntehikas tulkki, tää laulun suuren herkin kaikukalvo, tää ihmekannel kaikkeuden on ihminen.

### III.

Niin luonnon laulun sävelvuo se rikkahana kaikuu rinnassamme, sen lähtehestä hengen juuret juo jo syntymässä, sen vienon hellät sävellaineheet ne meissä tuudittaapi tuntehet jo kehdoissamme; ja elämässä ne aina, aina sitten kaikuu, raikuu; paisuu milloin kosken kuohunnaksi, myrskyn mylvinnäksi raivostuupi, milloin helkkyy hellin kaihonkielin, kaihonkielin sekä toivonmielin, kunnes sointuu yhteen luonnon soiton kanssa, kunnes tuntee varmaan angen asemansa, kunnes hiljaa, hiljaa luonnon kannelkaiku rinnassamme sammuu, sammuu, sammuu.

Lauloi äiti ensin kätkyellä, emo vieritteli tuudittaissa virttä vienon, hellän viehkeintä ijän kaiken halki kaikuvaista:

Nukkui kyyhky kehdoissansa, uinaeli äidin ulpu nähden unta autereista, kuinka leikki luonnon immet, kassapäiset karkeloksi saarella selällisellä, terhenniemen tanterella sinipiian soitellessa, vellamoisen vierittäissä.

Maammopa valvoi marjuttansa, ettei se joutunut hukkaan, ettei huuhkaja aivan varhain iskenyt kyyhkysrukkaan. Äitipä huonolta maailmalta kielteli kieltelemistään tietäen, ettei pulmustansa sitte hän löytäis mistään.

Tää on ensi soitto luonnon kanteloisen puhdas, kirkas, vieno, rauhaa täynnä — tietämättään lapsi kaiken toistaa niinkuin suvi-illoin järven tyyni pinta taivaan sinikaaren kuvastaapi. Vaan tää kaiku vain ei konsaan kuole, vaikka vaihtuis kuinka kulkupaikat, kuuluu aina halki myrskyjenkin hiljaa, vienona ja rauhoitellen niinkuin kaukainen ja kaunis soitto.

Lapsen ajat armahaiset kiitän, liitäin linnunsiivin poistui, poistui, varsi varttui, järki jatkui, tunteen lähteet lämmön saivat, kumpus kuplia kummat suonet, tulvas vetreät verten aallot, povi paisui ja poreet nousi, norui nestehet jännervöissä, suihki suonissa kuumat kiihkot, tulta tuiskusi silmänluonnit — entinen rattosa rauha, entinen lapsuus lauha, äityen neuvot ja lempeät laulut ja kaunis ja luottava lapsuuden usko, ne kaikkosi pois kuni pilvyet tuulosen tieltä; ja tuntehet tuskapääät jo murteli lapsuen mieltä ja lahtosen tynehen kaarteeseen toi vinhat viimat ja myrskysääät, toi epäilyksen, epätoivon tuskan, loihti soimaan suuret sydänkielet —

Ja keskellä muiden onnen ja riemun tuntui kaikki niinkuin tyhjä tuntuu; ulapoilla aukeoilla, siintävillä, soiluvilla seilas nuoren miehen mieli — mutta rinnassansa raukka yhtä kaihoi, kaihoi, toivoi.

Ilmestyipä suvi-illan suussa, tuolta laakson lehdon liepeheltä, solkikoivujen solasta impi kaunis kuni kevätpäivä, puhdas kaino niinkuin metsän kyyhky, raitis, tuores niinkuin illan kaste; silmissänsä sähköi säde päivän, kummat kuuhuet on kulmillansa, tähdet taivaan heiluu hartehilla, olkapäillä oudot otavaiset. Kummastellen kainostellen tunteen aaltoloina läikkyessä, lähestyvät nuoret toisiansa, onnen aavistukset mielessänsä —

Mutta raivoon riuhtautuu jo rinta, ailut outo pahoin ahdistaaapi, suonet tykkii, sydän sykkii, kiihkeästi veret poskiin nousee, kunnes katse kohtaa toisen katseen, kunnes sy'än jo löytää toisen sy'ämmen — silloin tiettiin, mitä kaiho tiesi, silloin selvis elon salaisuus.

Ja kevään lauluja linnut laulaa, purot notkojen pulppuaa, ja saarten rantoja aallot kaulaa, tuomet kukkien tuoksuaa; lemme ilmoa uhkuu luonto, luomisvoimaa kostuu maa, metsä vertyen vihannoipi, kautta ilmojen kannel soipi voimakkaana, toivokkaana, tulvii taivahalle niin kuin virta vuolas, täyttää avaruuden, maailmalle tuopi onnen uuden, soittaa, soittaa riemuin kaikkialla lemme autuutta ja sointuisuutta, suven heilimöivän suurta työtä, luovan voiman pyhää vihkivirttä.

### IV.

Rikaskielinen on lemme kanteloinen, sointuu aina, soraääninkin, tuskissaankin tuntuu autuaalta, nauttii karsein, kyynelsilminkin. Vaan ei aina kai'u lemme kieli yhtä intoisaan ja kiihkeästi: ajan vinhan pyörän pyöriessä tunteen hento kärki tylsistyy, intohimon leimut lempeydeksi pehmentyy, vienon vienosti ja hellemmästi sointuu soitto, äsken salamoiva, nyt niin tasainen ja elinvoipa kuin on vilkas laakson lähteensuoni, alta nuoren nurmen pulppuvainen.

Vaimon armautta, lasten rakkautta, isän nuoren onnekkautta, kotikummun kultaisuutta, koti-ilman ihanuutta kaikuu soitto tyyni, sointuvainen.

Ikuista tyyntä soutamaan ei sentään luotu meitä, ei luotu aina nauttimaan kotoisen lieden lämpöä ja armaan lempeä; ei luotu miestä ainakaan ikänsä halki kuulemaan kotoisen lahden laulua, kotoisten kuusten huojua, ei käen kultarinnan kukkumista, ei laulu-leivon lempisäveleitä.

Mies toimehen suureen suunnattiin koti-aitojen ulkopuolla, meri myrskyvä seilata annettiin, ilo taistelun touhuun kuolla. Ylös purtesi purjeet siis nyt vain, alus aaltojen harjanteille! Elon aavalla seljällä purjehdus, läpi vaivojen, huolien ponnistus on leikkiä hauskaa meille.

Ole huolet, vaimoni armaisin, surukyönele poskelta poista! Et salline sentäänsä lapsilles esimerkkiä pelkurin moista? Elo taistoa on — siis ottelohon! Tosi mies ei myrskyä pelkää, mut laittavi kuntohon venhon vaan ja köyttävi köysiä tarkempaan, vihatuuli kun vellovi selkää! Tosi mies hän uhrata kyllä voi, mitä kohtalo kallista konsaan soi, kun vaativi synnyinmaa.

On ihminen isäinmaatta kuin juuria vailla on puu, on niin kuin syksynen päivä, kun aurinko piiloutuu, on laineilla häilyvä lastunen vaan, on myrskyssä lentävä lehti — isänmaaton ken on, hän itsekäs on, ei löydä hän onnea milloinkaan, ja loistoa rikkahan nautteissaan hän mieroä köyhempi on.

Siis syyt' on soittaa riemun kanteletta, kun luojaltani sain mä isäinmaan, sain entis-ajan ihanaiset muistot ja kansan kalliin, jota rakastan. Sen hengen keväisistä hettehistä sain nuoren nesteen suoniin, sydämmeen; sen huolet huolen, kärsin kärsimykset, sen tunteet tunnen, senhän itkut itken, sen harvat riemut myöskin riemuitsen; ja taivaan lientyessä mustiin pilviin sen kanssa kaikki voimat ponnistan, ett' alus kallis huklumasta säilyis vaan.

Mut jos joku maatani uhkailee ja kansani aarteita ahnailee, väkivaltaa, sortoa käyttää — niin luojalta lahjoja pyytelen polvillain, ett' ukkosen voimalla lauluni kauaksi kaikuis, ja vuoret järkkäyis, järvet läikkyis, korven kuusetkin jo korvat saisi, nousis kilvoin noropetäjätkin, hongat merten laineen lailla huojuis, saisi soimaan luonnon myrskykannel soimaan hurjimpata huutoansa, ettei torkkuen kansani kuoloon suistu, ettei unteloukkona hautaan mustaan peity, maahan martahana sorru ainiaaksi.

## V.

Syksyn tullen ilmat vilpastuu, päivät lyhenee, puhteet pitenee, taivas innottomaks valjustuu ja niin kolkoks käypi Luojan silmä. Luovat nesteet vankka routa maahan jälleen kiristää, vetten vapaat voimalaulut tukahduttaa kylmä jää, tuulen soitto puiden tutkaimissa soi niin tyyntä ja juhlaisalta, soi niin mahtavalta kuin soi suuren kansan kirkkoveisu.

Tuota kuullen tyyntyy mieli, muuten rauhaton. Päivän pienet huolet unhottuu, sielun silmän peili kirkastuu, unelmoihin aatos taipuu, mietelmihin mieli vaipuu. Talven pitkään uneen valmistaise luonto, syksyhän on sille valmistuksen aika, kuolon ijäiseen mä uneen valmistaudun, vanhuushan on mulle valmistuksen aika.

Elämän mahtavaan laaja sävelvirta alkaen kaukaa äitini laulusta asti vienona, viehkeänä soittona käypi mieluusti kuulevan henkeni herkkään kalvoon. Poissa on, poissa on tuonoiset karkeat äänet, poissa on tuskien tuottamat soinnuttomuudet! Kaikki on kaunista, puhdasta sointua täynnä, niin kuni kesäisen auringon ehtoolla ruskottaissa on tyyni ja vehreä luonto.

Kaikki on huolteni ilkeät varjot säälivä unhotus vienyt, muistoni kirjavan sarjan kullalla huolinut lohtua antava aika. Ja houkuttavaisina leikkivät siellä vain minun mennehet riemut, vain minun kultaiset päivät, leikkivät siellä mun henkeni herkkähän silmään niin kuni poudalla vetreän virkeä auer tanssivi päiväyttä vasten hienona tähtöis-vyönä. Nyt silmäni ta'apäin tarkata voi, on taivalta tehdessä oppia karttunut myös, on katse jo varmempi maailman ongelmoihin, ja allehen pohjaa saanut on aavustuskin. Nyt koitan mä etsiä luomisen syntyäntä, maan sekä taivahan voimain tarkoitusta.

Oi, jospa sen kerran mä löytäisin tuon laulujen kumman lähteen! Ja sitte jos sointuhun suureen sen vois kantelen kieliä soittaa, niin vuolaana, varmana virtana kai yli merten ja maiden se soisi, ja kansat ja kullalla kruunatut päät sitä kummana kuunnella voisi.

Vaan sit'ei suotu vielä kuolevaisen, ei jättikääpiön, mi pyrkii kaikkialle, kun jonkun pienen pulman kaikkeudesta hän viisaudellaan selvillensä sai. Vuostuhannet, vuosmiljoonat on turhaan urkinut ihminen: mikä elämän, yksilön tarkoitus on? mikä meidän on oikea kehto? mitä varten me luotihin maailman? mihin kuljemme sokkoina kaikki?

Niin tuhannet, niin miljoonat, on näitä turhaan tutkinut, kunnekka musta multamaa on heiltä kurkut tukkinut.

Olenko, narri, suuri hullu lapsi? — Vaikk' enhän muuta narrimpikaan ois! — Miks heittää hiiteen lemmon ongelmoita en vihdoinkin ma viisastuen vois? Tai antaa niille varmat vastaukset, niin pääsis rauhaan rinta kärsinyt? Liet, Luoja, sä oikukas voima vain ja tiedoton, hirveä mahti, tai kaikenko viisas sä kaitsija liet ja lempeä lastesi vahti? Mikä lietkin, sä mahtava, tiedä en; olen vain sinun luomasi ihminen. En syntymälahjoja muita mä saanut kuin hiukkasen järkeä, tunnetta vain; mun niillähän kaikkea tutkia täytyy, siks tyytyös suomasi lahjojen ääneen: mä muuta en antaa voi.

Kun tarkoitust' et elämälle suonut, niin elolleni itse määrän luon; kun onneen viittonut et valtatietä, niin koitan onneen itse löytää tien. Ken taas ei noita itse tehdä viitsi tai ehkei voi, hän muiden luomia lainatkoon ja muiden luojia palvelkoon, jos henkensä siihen tyytyy ja onni jos siinä löytyy.

Niin paljo on puutteita maailmassa, niin monta kärsii, kituu pois, niin paljo on vääriä ja saastaisuutta, min Tuonelan virrat jo viedä vois — vaan haudan jos partaalla elämän huolet sä riemujen rinnalle vaakaan tuot, niin varmaan riemujen voittavi mitta ja kaivaten täältä sä kuolet. Paistaahan, näät sen, täällä lämmin päivä, koittaahan kevät jälkeen talvien, tuoksuuhan hurmaavasti kukkaiskentät, raikuuhan lehdot lintuin säveleitä, kuohuuhan kosket elon riemuvirttä ja järvet taivaan kaarta kimmeltävät — siis miks en soittais tässä minä myöskin riemuvirttä suuren elämän ja laulais ilmi hengen luomistöitä keralla kauniin, nuoren kevähän? Sen tehdä voinen ja sen tehdä tahdon ja laulaa niin kuin laulat, luonto suuri.

Kun kevään tullen sä luomaan käyt ja töittesi valtahan vaivut, niin eloa, taistoa laulusi luo ja varmaan siitä sä nautit, kun katsot sä voimien temmellystä. Mä tuota leikkiäs oon aina ihastellut, se elonriemun onpi osoitusta. Jos määrää muuta sull'ei ehkä liene, niin luominen on sentään suurin viettis ja oikkus kummat, viehätystä täynnä, suo aina uutta, uutta jännitystä meidän kääpiöiden kummastella, kummastella sekä ihastella, ihannoida unelmoida taikka myöskin kyynelöidä.

Siis kiitos kaikesta, sä luonnon suuri äiti, joka kohdussas mun kannoit, sitten ruumiin, hengen annoit, laskit maailmaan kuin pienen sokon lapsen, jota muiden täytyi kannatella, kunnes kypsyi tuosta itsetietoon, huomias lahjas, ihmekanteloisen, jolla soittamaan mä opin vihdoin, soitin aina niinkuin parhain taisin, vaikk'en oikeaa lie ääntä saanut. Kiitos, luonnotar, kun sentään sallit, sallit soittaa loppuun laulun elämän!

Nään tuolla kirkkomaan ja haudan tässä, johonka hiljaa ruumis lasketaan; jo surunuottiansa kuolonkellot nyt käyvät aamun ilmaan soittamaan. Ja kellot kaikuu, kaikuu, kaikuu ja vaarat kaukoa vastailee — niin juhlallista, niin murheellista nyt virttä saattojoukkue veisailee, ja äiti kuollehen vainaan kääntyvi puolehen taivaan ja lapsensa sielulle autuutta rukoilee.

Niin yksilö kuolee kuin koskessa leikkivä laine, niin hukkuvi jäljettömiin kuin ilmalla täyttynyt häilyvä kupla ja aikojen vierressä joutuvi unhoksiin, lie kuinka hän mahtava ollut tai mieroja kerjäten käynyt. Niin, harmaja hauta on kaikkien töittemme loppu, ja mistä ei ihmisen laps lie konsahan tullut, sinne, niin sinne on astua kaikkien pakko.

Sun rukouksesi kuolinvuotehella on saamas kanteloisen viime kaiku, on lähteväisen linnun joutsenlaulu, mi rientää aikoo kohti — surmoansa! Sä poistut näyttämöltä, yksilö, mut tuhannet sun sijaas tulvaa kohta; sun lakkas laulus, saammui kaunis kannel, vaan luonnon yhteissoitto tuot' ei tunne.

Elämä kulkevi kulkuaan kuin kuoleman armoton valta ja soittaen jättikanneltaan se ohjaa, ohjaa taivaan, maan, ja täyttää voimalla ilmavyön. Elon virttään vanhaa, mutta aina uutta soittaa, soittaa jättikanteloinen merten aavain aallokoissa, korven aarnihongikoissa, soittaa kuohuissa koskien liverryksissä lintujen, ihmisintohimon soitimissa — kaikkialla halki ikuisuuden helkkyy, kaikuu, vyöryy, raikuu laulu suuren laajan elämän, laulu luonnon kauniin kevähän soiden luomisnautinnosta, soiden elon ylistystä, luonnon voimain valtaa ääretöntä, luovan voiman ikuisuutta.

## "YHTEISVOIMIN YHTEISTYÖHÖN!"

Istun rannan kuusen alla, päivä mailleen laskeutuu, aallot laulaa kehtovirttä, kunnes silmät sulkeuu, kaikkialla hiljaisuutta, ilta vitkaan hämärtyy, kummat varjot, oudot aaveet sielun silmään ilmestyy:

Hurmerusko äkkiänsä taivon synkän punottaa, tykit paukkaa, säilät säihkyy, haavan saaneet voivottaa, torvet soipi, hevet hirtuu, sinkoo hiekka tanteren, kunnes sauhuun peittyi kaikki, laskeu verhot yöhyen.

Sitten pitkät, pitkät ai'at on kuin haudan hiljaisuus, kuulen lyönnit sydänraukan, kunnes syntyy kuva uus: päivä vitkaan valkeneepi, valon valjun maahan luo, tuonottaista tanteretta katsastaa mun jälleen suo.

Siellä nään mä näännyksissä pienen joukon nukkuvan, vaikk' on päivä ylähällä uinuu raukat untahan, kunnes uni jännervoimat ehtinyt on virkistää, kunnes lämpö "luojan silmän" valppahimmat herättää.

Innoissansa jalkehille nää nyt huutain kavahtaa, jotta joukko torkkuvainen tuosta pystyyn havahtaa, hieroo unta silmistänsä, tuntee huomentuulosen, tuntee taaskin suonissansa vanhat nesteet nuoruuden.

Päivä nousee taivahalle, kevätpäivä kultaisin,  
— oisko unta ikävintä taisto äsken ollutkin?  
Unta kaikki miekan kalske, verivirrat vuolahat?  
Koska kukkii tanterella tuossa ruusut ihanat.

Ja kun nousee kukkulalle joukon pienen johtomies, niin hän kohta veljillensä sieltä ihmetellä ties, että uljas, aava selkä heidän allaan aaltoilee, houkutellen retkeilylle kummat henget viittoilee.

Ulapalla onnen saaren näky kaunis kangastus, siell' on Sampo kätkössänsä, siellä kansan kalleus. "Sinne, veikot, soutakaamme, joka mies nyt purtehen, viel' on verta suonissamme otteluihin urhojen".

Yksimielin kevätkansa astuu toivon alukseen, soutaa kohti onnen saarta, tahtoo Sammon omakseen. Vastainen on kyllä tuuli, taival kuluu kuitenkin, yhteisvoimin kun on kaikki käyty haaksen airoihin.

Mutta siinä soudettaissa Luoja tuulen käännättää, valkopurjeet pullistuupi, laiva vettä viilettää, nyt on miesten helppo olla, hiljalleen vain huovataan, laulun, soiton ongelmoiden otteluissa kiistataan.

Vaan jo kiista kiihottuupi, syntyy riitapuoluet: keillä tässä on ruorivalta, keille kuuluu ohjaket? Toiset inttää älyllänsä johtovallan ansainneen, toiset väittää, ett' on heillä vanhin oikeus alukseen.

Mielet kiihtyy, sanat sinkoo, matkan määrä unhottuu, lailla lasten kiisteltäissä haaksi tieltään harhautuu, tuuli tuima taltuu, tyyntyy, meri hiljaa huo'ahtaa: kaikki vanhat luonnon merkit ukkosilmaa ennustaa.

Taivon rannan takaloilta lonka musta nouseekin, jymy kaukaa uhkaavaissa käy jo miesten korviin; vaan kun ollaan kuohuksissa, tuota tuskin huomataan ja jos jotkut varottaakin, heit' ei kuulla kumminkaan.

Tuuli kiihtyy tuimemmaksi, taivas lientyy, pilveilee, meri aava havahtuupi, ähkyy, kuohuu, tummenee, kunnes halki pilven synkän iskee nuoli pitkäsen, jyry seuraa, salamoipi, myrsky raivoo ulvoen.

Kuink' on laita pienen purren, sopu Sammon soutajain?  
Riidelläkö herruudesta heidän kesken yhä vain?  
Onko hornan inhat henget päässeet irti tyrmästään,  
kosk'ei myrskyn uhkausta joukko kuule vieläkään.

Synteinikö rankaisuksi tuo mun nähdä täytynee, kuinka veljet keskenänsä kuolemakseen riitelee, kuinka aiheeks kurjan kiistan nostettu on entisyys, vaikka varmaan miesten tarmon vaatis moinen nykyisyys.

Hurja joukko, mieles malta, käy jo laivan hoitohon, kaikki tarmos, kaikki voimas, yhteistyöhön tarvis on, sillä laiva huojuu, horjuu, myrsky ehkä murskaa sen, ellei lakkaa kurja kiista, ryhdy miehet toimehen.

Meri vahtoo, myrsky pauhaa, haaksen musta kuilu vie!  
Eikä joukko työhön toinnu, noiduttu se varmaan lie —  
Koittaisinko pauhun halki tuonne huutaa, varoittaa?  
Ehkä Luoja äänen heikon heidän vuokseen vahvistaa:

"Ylös, joukko, yhteistyöhön! Kiinni köysiin joka mies, kunnes lauhtuu myrskyilma, kunnes vaaraton on ties! Nyt ei ole riidan aika, vaan on yhteistoiminnan, nyt voi surma vieraaks tulla, viedä uhrin kuoleman!

Katsos kuinka mastot huojuu, touvit sinkuu, voitottaa, omaisuuttas irtahinta kuinka vyöryt vallottaa, kuinka kuohut raivokkaina ryntää laivan kylkehen, jotta haaksi saumoistansa äännähtää jo huo'aten.

Ylös, joukko, jonka hurja sokaissut on kiivastus! Aallot varmaan vievät kaikki, ellei joudu pelastus; "Yhteisvoimin yhteistyöhön!" keskinäiset riidat pois — siinä yksin laivan turva vielä ehkä olla vois!"

Näin mä huusin myrskyn halki, vaan ei kenkään kuunnellut, meri heikon äänen voitti, vahvemmin en jaksanut; riita jatkuu, haaksi huojuu, aallot lyö jo kannellen — silloin herään@@@Enkä tiedä, kuinka käynee kansallen.

## KANSALLENI.

Kas tässä kättä, kansani, sä joukko tarmokas! Sun kanssa tahdon toimia ja kuolla puolestas, jos ai'ot pelkäämättä vain sä käydä taistohon, ja luoda silmäs vapauteen ja hengen valohon.

Ei nykyai'an sortaja voi saada laulajaa, sen kunnian saa sorrettu ja oikeus sen saa — ja jalo hän, ken kansoan vain hiukan auttaa voi: hänelle suista satojen myös siunausta soi.

Eloni nuoren innolla mä liityn kansahain, sen verta on mun suonissain, sen henki rinnassain, ja minkä sain, sen korkoineen mä antaa tahtoisin — ja työhön, valoon, kuntohon mä aina luottaisin.

Sä pieneks kansaks mainitaan; se totta lieneekin. Vaan oikeudenpa elämään on saanut pieninkin, ja jos on voimaa hengen vain ja lakiin luottamus, niin vie se vihdoin voittohon; mut kuoloon turmelus.

Ja voitto hengen, oikeuden se kaunihimpi on kuin se, min tuottaa kanuunat ja ruuti sauhuton; mut kaunis tää jos palkka on, yks keinokin on vaan: vain kansan yksimielisyys on turva Suomenmaan.

Kun seisomme kuin yksi mies, mi turma tulleekin, niin toisten toivo, luottamus suo voimaa kullekin, ja lientynyt jos onkin nyt maan taivas pilvehen, niin poistuvathan pilvetkin perästä myrskyjen.

Perästä myrskyn, ukkosen saa taaskin kaunis sää, taas luojan taivas seijastuu ja päivä lämmittää. Siis luota, Suomi, oikeutes ja turvaa toivohon, näät kansa ilman toivoa on kypsä kuolohon.

Ei elämää se ansaitse, ken raukaks raukenee, vaan joka tuulet, tuiskusäät päin määrää taistelee; ja määrähäsi varmaankin on valo ainoa tie, se saata keskeen korpien, se sydänmaille vie.

Näin turvaks maasi voiman luot sä itsetietoisen, näin joka mies on sankari ja voittos ikuinen; ja joukkos, vaikka pienikin kuin Kreikan aikoinaan, se torjuu tuiskut tundrojen ja suojaa Suomenmaan.

Mä lailla Kreikan Tyrtaijon jos voisin laulaa vain,  
niin tulta, voimaa laulaisin mä kunnan kansahain:  
Mä muiden eellä astuisin kuin airut taistelun:  
"Tuo jalo joukko jäljessäin, se onpi kansa mun!"

Vaan ylös, veljet, toimintaan, nous niinkuin yksi mies!  
Saa, kansa, Sammon taontaan ja leimuun tiedon lies!  
Sun olkoon oikeus oppaasi ja vapaus valkamas —  
vaan pimeyteen jos peräydyt, on kuolo palkkanas.

Mut kuolla pois et voi, et saa: sä liian nuori oot; sä vielä työssä tarvitaan, vain vanhat poistukoot! Ja vapauttas jos vainotaan, sull' aina tieto on: sun hengen voimaas lannistaa on nyt jo — mahdoton!

1891.

## JUHLARUNO.

Keväinen hellä henkäys sai taaskin Suomehemme, keväisen päivän paahtehet vei peitot järviemme, vei järven jäät ja nietokset ja nurmen nukan nosti, ja inhan talven irtusäät ja tuiskut tuimat kosti.

Kuin kasvot nuoren morsion nyt Suomen luonto loistaa ja raitis kevät-tuulahdus pois talvimielen poistaa; taas lehvii lehdot, lepikot, ja tummui korven kuusi ja tuomen tertut tuoksahtaa ja päivytt on kuin uusi.

Sen paiste yhä kirkastuu ja heltyy helteheksi ja taivon sini tummentuu ja lauhtuu lämpöiseksi, ja heinän hennot helpehet jo kiertyy kuorestansa niin arkaillen kuin epäilis ne jättää piiloansa.

Taas nousee kummun kukkasen kuin nousis kilpasilla ja metsän laajan laulajat taas leijaa taivahilla, ne viettää nekin lennossaan nyt laulujuhliansa, ne kistaa nekin keskenään nyt sulosoitollansa.

Ne laulaa ilmi ilojaan, kun kevät vihdoin koitti ja keväthellä heltehyt kun takatalven voitti, nuo sirkku-raukat riemuitsee, ne laulaa toivehilta: kai Luoja heidät huolestaa ja suojaa huuhkajilta.

Ja luonto, äsken uinuva kuin impi unelmissaan, se puhtoisena havahtuu nyt neitsytaatoksistaan, ja kastehelmet heinikon ne välkkyvät päivää vasten kuin kirkkaat riemun kyyneleet vain silmiss' autuasten.

Nuo sinitaivon sirkkuset ne tenholaulullansa tään luonnon, äsken uinaavan, havautti unestansa — ja keväthelle hellittää ja nuoujuu nuori heinä ja kevätkeijuin toivehet soi soiton säveleinä.



Veisti vanha Väinämöinen, lau'isti suvannon sulho hau'inluusta soittoneuvon, kalanluusta kanteloisen itselle ajankuluksi, kansallensa koetteheksi. Kun oli soitto suorittuna, valmihina vaskikieli, käski nuoret, käski vanhat, käski keskinkertaisetki soittamahan soitintansa, tuota ruotaista romua. Soitti siinä nuoret, vanhat, soitti pii'at, soitti poi'at, vaan ei soitto sointununna, laulu laululle tehonnut: kielet kierohon kävivät, jouhet parkuivat pahasti, ääni kaikui karkeasti, soitto julmasti sorisi.

Sokea sopessa nukkui, ukko vanha uunin päällä; urahti unisijalta, nurahutti nurkastansa: "Heretkätte, heittäkätte, luokatte, lopettakatte! — Jos ei soitto Suomen kansan vasta vaikuta paremmin eikä hellemmin helise taikka uuvuta unehen, maku'usen maanittele, niin vetehen viska'otte, aaltoihin upotta'otte".

Siitä vanha Väinämöinen, laulaja i'än ikuinen, itse otti ontelonsa, hau'inruotaisen romunsa; alkoi soitella somasti kajahella kaunihisti, itkulle inehmot työnsi. Ei ollut sitä urosta, eikä miestä naisellista, ollut ei miestä, eikä naista eikä kassan kantajata, kellen ei itkuksi käynyt, kenen ei sy'äntä sulanut soitanto sulan urohon, vienot virret Väinämöisen.

Näin on ennen soitettihin, soitettihin, laulettihin, kun oli ihanat ai'at, lapsen ai'at armahaiset; kuuht kultasi kujamme, pirttipalkit päivänpaiste, vesillä venoset sousi, mailla karrit kieritteli.

Eipäs kuulunut konetta, halonsyöjän sylkytystä eikä vihlonut sydäntä veturin vihaiset äänet näillä Pohjolan perillä, Suomen mailla mairehilla.

Nytp' on tullut toinen aika aika toiminnan totisen; nyt on päivä pilvilöissä, liennyksissä luoja taivas, kaakossa kamala lonka, halju hattara idässä. Nyt on vuoro Väinämöisen, lauluniekkan laihemmankin vuoro torvin toivotella, soitella sotaisin äänin, jotta untelot eläjät, suosijat suloisen soiton, saisi sitkaimen vetohon, va'on pitkän pientarelle; ehtis maahan siemenkylvö, touko henkinen itäisi, josta nousis nuori vilja, oras hento heilimöisi, ennen kaakon kalmatuulta, hallan harmajan tuloa.

18/6 1891.

## EN JOUDA, EN JOUDA!

### I.

Rusotaivaalla hohtavi purppurapilvet ja päiväyt jo maireena mailleen käy, ja luonto on kaunis ja kukkaset tuoksuu ja taivaalla myrskyn ei merkkiä käy.

Mut sorean Suomeni valtiotaivas se lientyy, lientyy ja pilveilee — en ehdi mä nauttia leikistä luonnon, mun kansani kallein kyyneilee.

Ja leivonen, kaivattu kumppali ennen, nyt pyydän mä, koito, sun vaikenemaan: mun kanteloraukka ei riemua siedä, se kansani kanssa nyt itkee vaan.

Myös tummain silmies tulten säihkyt, ne näin minä kyllä, mun impyein, ja rintaan mullakin leimahti liekki, sun toivoni morsiameksi jo tein.

Mut impeni armas ja viehkeä-huuli, sun jouda en ruusujas suutelemaan, mun kansani kallis ja murhekas maani ne kutsuvat työhön ja taistelemaan.

### II.

"Oi poikani, heittäös työsi jo pois, jo ammoin on saapunut yö, pian koittavi taivaalla huomenkoi — tuo valvonta voimasi syö!"

Oi äitini armas ja kultaisin, et nyt mua työstäni saa — en jouda, en jouda mä uinailuun: kun vaarassa häilyvi maa.

"Oi, lapseni, nuorihan vielä sä oot, mitä työsi se hyödyttäis? On kansalla valvojat vanhemmat — kuka kuntosi ymmärtäis?"

Voi äitini kallis ja kultaisin, mua vaativi velvollisuus! Mitä siitä, jos nauravat harmaapäät, mun puolella polvi on uus.

Minä nuoria kutsun ja innostan, kunis kaikki he valveutuu — ja halpa se varmaan itse on, joka tointani halveksuu.

"Oi, poikani, kaunista kaikki on tuo,  
mut ken sitä huomaa, ken?  
Kuka kumma sun vaivasi palkitsee?  
Vain kuolema kostaa sen".

Voi äitini hellä ja herttainen, mitä palkkoa pyytäisin? Kun kansani kallihin säilyis vain, minä riemuiten poistuisin.

En vaadi mä valtoa ylhäisten, en kultia rikkaiden; mun palkkani kansani onni on vaan sekä henkiset he'elmät sen.

Niin, äitini hellin ja herttaisin: ikä ihmisen lyhkänen on. En jouda, en jouda mä uinailuun, mun täytyvi taistelohon.

"Voi, lapseni nuori ja kalpea, voi, sinun intosi oivallan — ja Luoja sun toimesi siunatkoon ja vieköhön huolet maan!"

*Suursaarella 9/8 1891.*

## MAISTERI-KEKKERIT.

Oli sauhua huone täynnä kuin taistelukentällä vaan ja pöydällä pulloja seisoi kuin kannokko kaskesmaan, yli-ympäri sikarin päitä sekä tahroja liköörin — kas semmoiselta se näytti ilokestissä maisterin.

Hän itse on hienoin herra ja silkistä rinnukset, nenäkakkulat kallihit yllä ja korkeat kaulukset: Hän onkin syntyä suurta ja pappa on arvokas mies ja rikkaita on hän myöskin, — niin ainakin ihmiset ties.

Ja nyt hän on maisteri vihdoin, siis viisas ja oppinut on, muka nyt ovat aseet valmiit elon tuimaan taistelohon — siis juoskoon hurmaava juoma ja pyöriös taivas ja maa, toki sentään maisterimiessä vapauttaan nautti saa!

"Hoi, kyyppari, pullosi poista! Tähän samppanjaas sinä tuo, kovin käynyt on äitelääksi ijankaikkinen 'munkkisi' vuo! Hei, kumppalit, pohjaan maljat, niin saadahan samppanjaa, se se silmiä kirkastuttaa ja mieliä kannustaa".

Näin reuhasi maisteri nuori ja kuorossa huusivat muut:  
"Jano juuri ei meillä nyt liene, vaan voipihan huuhtoa suut!" —  
Niin olikin sauhua syöty! Kovin karvaita sikaarit!  
Oli äänissä karkea kaiku ja paineessa tenoorit.

Mut samppanjaa kun saatiin, pian kaikki jo miehityi, taas silmiin tuikahti tulta ja mielet jo virkistyi: jo on joukkio soittoa vailla, joku kieliä koskettaa, ja toiset ne huojuen säistää ja laulua hoilottaa.

Yks sentään nurkkahan tuonne on hiipinyt hiljaksen, hän tuskin on tilkkoa juonut, enin istunut itseksen: tuli maalta hän tuonoin vasta, ylioppilas nuori hän on, sukulaisena maisterin tänne pääs seurahan hienoston.

Ujo tottunut kansanlapsi ei mielen teeskentelyyn, hän seurassa vanhempainkin voi vaipua mietiskelyyn; ja hälle kun vahtova malja nyt tuodaan samppanjaa, niin luotaan maljan hän lykkää ja vitkaan virkahtaa:

"Ei, serkkuni, tuota mä juomaa en sentään koskaan jois!  
Ken on kansoa köyhää nähnyt, sitä varmaan juoda ei vois!  
Hyvät herrat, te tiedätte kaikki: kato kansalta viljat vei  
ja kun toisilta leipää puuttuu, niin moisia juoda ei".

Sai tulta jo lempeä silmä ja äänikin kirkastui ja hän nääntyvät joukot muisti ja muistohon vilkastui: hän näki nuo kalpeat kasvot, lapsjoukkion kerjäävän, näki ryysyiset, surkeat äidit vilun kourissa kylmävän.

Hänen mielensä kauas karkaa, ei herroja näitä hän nää: on nälkähän nääntyvä joukko hänen silmissä seurue tää, tuo sauhu on kalman usmaa ja ruumiita pulloit nuo ja juoma on Tuonelan vettä, on musta ja katkera vuo.

Miten onkin hän tänne tullut, mihin kuulua ei hän voi!  
Mikä tylsytti tunteet hältä, kun hänkin jo mässäten joi?

"Ei, ei! pois täältä mä tahdon, pois kansani kurjan luo,  
sen vaivat ja näljät mä kannan, kunis kuolema lohtua suo.

Hyvät herrat, mun lähteä täytyy, mua kutsuvi velvollisuus! Tähän seuraan en minä kuulu, sen vieras on kansallisuus: minä kaukana korvessa synnyin, katovuodet ja hallat mä näin, ilojuoma ei maistu mulle, nämä muistot on mielessäin.

Te kaupungin herroja ootte, on vierasta kansa ja maa, ja vastaisuus sekä lapsuus teill' lietona kangastaa; mut korpien keskeen käykää! Se samppanjakaihonne vie, minä vast' olen tullunna sieltä ja sinne on taas mun tie".

Ja hän toisihin riemuten katsoi kuin lausunut heille hän ois: miks ette te kanssani seuraa, sehän kaunistaa kulkua ois! Hänen silmässä kynelet kiiksi, vapis ääni ja sylkytti syön — ja hän hattunsa äkkiä tempas ja peittohon poistui yön.

Hänen mentyä kotvasen aikaa oli huoneessa hiljaisuus: ei koskenut maljaan kenkään. Nous rintahan käskijä uus: sun kansasi nälkään nääntyy, sinä samppanjaa vain juot! Omatunto sun palkitseisi, jos heille sä summan suot.

Oli raskasta huoneen ilma, oli hilpeys häipynyt pois, kuka tiesi jo kuin olis käynyt, jos muudan ei huutanut ois: "mitä hittoja istutte siinä kuin kirkossa istuttais, hei, maisteri! Maljasi pohjaan! Ja sitte jos laulettais!"

Ja taas sai samppanja armon, lasit korkeat kilkahtaa ja muutama soitinta soittaa, muut laulua kangertaa: ylimielinen maisteriparvi ilonhetkeä viettää nyt, ei tahdo se nälkää muistaa, sen tunne on tylsistynyt.

Vaan äskeinen hilpeä mieli se seurasta poistunut on;  
ei tullunna entinen tuuli, jos juomia tulvatkohon —  
Mikä kumma se mieliä vaivas? Miks samppanja maistunut ei?  
Tuo poikako jaarittelullaan janon maisterijoukolta vei?

1891.

## KUUSI KALLIOLLA.

Noin pystynä päin sinitaivasta kun nostat sä uljaan pääsi, niin luulisi, että jo taimesta sun Luojasii vapaaks sääsi, ja että sä vehmahan maaperän sait, jost' ilman vaivoja ruokasi hait.

Mut kallion kylmänpä kyljestä sun kukkea kruunusi nousi ja tuulien touhussa myrskyllä sun latvasi laulaen sousi, mut runkosi vankka se taipunut ei, jos lehväsen tuulis-pääkin vei.

Kun luottavan tyyneenä eessäni mun tuoss' seisot kuin koskessa paasi, teen aatoksissani vertailun: jos tuo olis viljelys maasi! Sen juuret ne kansasi sielussa ois, vaan latva se vapaana soutaa vois.

## VUODEN VAIHTEELLA.

Kuin sokean silmästä kyynel vaan on ikuisuudesta vuosi: mä kyllähän kynelet vierivän nään ja aavistamaan ne saattavat syntymälähdettään — mut sielun pohjan ja syvyyden, ne peittävi terhene ijäinen.

Kun saituri ahnein aarteitaan vain ihmissilmiltä vahtii, niin salaisuuttahan ikuisuus. Ei viisainkaan voi lausua, mimmoinen vuosi on uus; vain henkemme silmähän kangastaa tuo kumma ja verhottu kaukaismaa.

Soi tornista torvet jo keskeen yön, ne uudelle vuodelle soittaa; oi, jospa ne kansani valveuttais, niin aljetun työn myös henkinen kylväjä päättää sais; ja vaikkapa hallakin viljat vei, niin Suomeni sentään sortuis ei.

## SYKSYINEN MIELIALA.

Syystuntu luonnossa ja taivas valju, ja kukat kuolleet, lehdet kellertää, ei tunnu tuuli, kylm' on luonnon silmä, ja veden pinta tuskin värähtää.

On luonto tyyni, tyyni tunteettuutta, tai ehkä uinuu sopusointuaan tai väsyi luomaan ja nyt voimaa uutta tuoss' imee ikuisista vuoksistaan.

On tyyntä kaikki, rauhan päivä loistaa valjulta laelta sinitaivasten — miks sitten tuulispäänä tunne riehuis, kai syyt' on kerran kuolla myöskin sen?

Niin ootkin tyyni taas, sä sydän raukka, ett' oikein pelkään saavas talven jään; tyhjyyden syvää rauhaako se lienee tai liekö tyyntä eellä myrskysään?

1891.

## NIIN HERKKÄ KUIN HAAVAN LEHTI.

Niin herkkä kuin haavan lehti on tuulien suukkosille, niin herkkä ja altis on mieleni mun myös tuntehen tuulosille.

Niin täynnä kuin syys-yön taivas on tähtien kehriä noita, niin täysi ja kirjava sydämeni mun utuheikkoja on unelmoita.

Kuin pyörivi pyörteessä kaarna, ei nielua virran se välttä — niin maailman pyörteessä häilyn mä myös, en kuilua kuoleman välttä.

1893.

## TALVITUNNELMA.

Haihtuu riemu, vaihtuu onni, hukkuu usko, luottamus, kuluu kulta, pettää toivo, kuihtuu kaunein kukoistus.

Sammuu tähti, lientyy taivas, kuivuu lähteen suonikin, taltuu tuuli, voipuu aatos, päättyy päivyt valoisin.

Katoovaist' on kaikki täällä,  
suoltuu vyyhti elämän.  
Miks mä muista poikkeus oisin?  
Luonto täyttää tehtävän.

Tullos siis, sä rauhan neiti, kylvä lunta sydämmeen, tyynnä niinkuin talven luonto käyn sun syliis ikuiseen.

## VÄSYKSISSÄ.

Nuur' oisinko minäkin ollut, tuli-intoa uhkuillut ja toiveinko rintani tuorein ois kerran se kohoillut?

Ja aiturin laillako aatos myös mittasi taivaat ja maat, ja raivosi sortoa vastaan — miss' ajat on tarmokkaat?

Olen riemuinnostko mä myöskin kuin lapsonen mieleltäin jako mull' oli puhtahat tunteet sekä hellyyttä sy'ämessään?

Minä myöskinkö kerran lemmin ihanaisinta immyttä maan, hänen suutelin ruusuista suuta ja untuvaposkiaan?

Tavottaissani taivahan kaarta olen uupunut voimiltain, minä hulluhan autuutta hourin, utuhienoa onnea hain.

Elo särmäkäs, karkeasyinen vei haavehet hienoiset, peräpohjolan tunturituulet hyys tuntehet terheniset.

Iva ilkeä turmeli mielen, kun pilkaksi kaikki se löi — elon nautinto hengetön, ontto poven surkean-tyhjäksi söi.

Mihin sai multa herttahat hetket, sitä, koito, mä tiedä en — pian onko jo aikani tullut, kuinka saisin mä tietää sen?

Nuor' oisinko minäkin ollut? näin olleeni ilmoitetaan, mut totta se ei toki liene — kai unta on ollut se vaan!

## MÄ OLEN KUIN SIIPEHEN AMMUTTU LINTU.

Mä olen kuin siipehen ammuttu lintu, mi toisien jälkehen pyrkiä koittaa, vaikk' kuoleman enteet jo suonissa tuntuu ja raukea velttous jo kohta mun voittaa.

Mä matkani suunnan ja valkaman tiedän ja sinne mun toivoni vain halajaapi, mut kohtalon nuoli mun siipeeni sattui, se lentoni vauhtia vaimentaapi.

Siks olen kuin siipehen ammuttu lintu ja toisien rinnalla riehua koitan, vaan heikko jos onkin jo siipeni lyönti, niin toivon mä sentään: mä kohtalon voitan.

*Syysyönä 1892.*

## ONNENSA KUKKULOILLA.

Hän on mun, hän on mun, minun ainoastaan, sen kuiskasi mulle hän vasta. Miten voisin mä hillitä mieltäni siis — en huoli mä maailmasta.

Viis veisaan mä siitä, jos köyhä mä oon ja jos leipäni maailmalla; hän on mun, hän on mun! sen tiedän mä vain, mun ainoan taivas-alla.

Salatieto se sentään vielä nyt ois, sitä sulle en juoruta saisi — mut onneni viesti jo tahdottain yli huulteni huilata taisi.

Ja tietköhön vain koko maailma sen, minä voittajan käynnillä kuljen: hän on mun, hän on mun, minun ainoastaan, minä vain hänet syliini suljen.

Minä vain olen häntä nyt suudellut — sekä äitinsä aamuin ja illoin — ihan suulle mä suutelin, kerran vain, voi, kuinka hän purppusi silloin!

Hän on puhdas kuin pulmunen päivällään ja tuntehen lämpöä täynnä — lie tuttukin sulle hän ennaltaan, jok' on koulut ja kaikki jo käynnä.

Mitä tässä mä sentään kerrankaan,  
tuhat vuottahan kertoa voisin.  
Sinä voitkin jo onnea toivottaa!  
Myös sulle mä semmoisen soisin.

1892.

## NIIN USKOLLISNA KUIN TAIVAAN TÄHDET.

Niin uskollisna kuin taivaan tähdet iäti vilkkuvat vierekkäin, niin uskollisna kuin koitto ja päivä iäti toistahan syleilee;

niin uskollisna kuin rannan ruusu valohon taipuvi kaihossaan, niin uskollisna kuin aalloton lampi taivaan häiviä heijastaa;

niin uskollisna kuin ulapan kuohut iäti toistaan kaulailee ja kuolevat rannalla kalliohautaun ja pitkään suukkoon ja syleilyyn —

Niin uskollisna, oi sulhoni sorja, sun kanssasi elämän aallokon käyn, sun tauttasi yksin mä elää tahdon ja kuolla sun kuumahan suudelmaan.

## HÄN.

Hän iloinen oli kuin talveton toivo ja hellä kuin äitini armahan suukko, oli raitis kuin keväimen tuoksuva ruusu, oli kaunis kuin pilvetön päivyen nousu, tuhat-ilmeinen kuni sielukas silmä ja puhdas kuin unelma uinuvan lapsen — suvituulosen lailla hän luokseni leijas ja kaikosi pois kuni vuoristokaiku.

## VASTAISEN AJAN VIENO AUERPILVI.

Vastaisen ajan vieno auerpilvi elosi huolet kaikki hunnutkoon, keväisen aamun hellin tuulenhengi unelmas untuvaist varjelkoon?

Toiveesi hennoimmatkin helpehyiset syksyisen hallan öiltä säilyköön, kirkkaana lehdon lähteen silmän lailla sekeinen sielus taivas päilyköön!

Tunteesi nuorten aamuliljain lailla povesi puhtoisuutta tuoksukoon, keijuiset lemme virttään viehkeitä ikuiset ajat korvaas kuiskikoon!

Jos sentään joskus otsas taivahalle osuisi pilvi, vaikka pieninkin, kesäisen hellän tuulenhengen lailla sen hiljaa, hiljaa kauas poistaisin!

## KUIN LEIKKII LÄMMIN SÄDE SUVIPÄIVÄN.

Kuin leikkii lämmin säde suvipäivän kesäisen vehmaan lehdon liepehellä, niin leikkii silmäs viehkeen lämmin katse uhoten tuntees nuoren tuoreutta.

Kuin hymyy metsän ruusun raitis nappu rusoisin huulin lempiperhollensa, niin hymyilet sä suullas hurmaavalla — ken sitten lempiperhos olla saapi?

On kevään aika lyhyt Pohjolassa — niin valeen kuolee ruusut kaunihimmat; iloitse, leiki siis, sä säde päivän, voi pian tielles tulla syksyn pilvet.

1893.

## ET LEMPESI HAAVOJA LÄÄKITÄ VOI!

"Et lempesi haavoja lääkitä voi, älä, ystävä, koitakkaan! Kun tahdot sä polttoa jäähdyttää, sydänkirvely kiihtyy vaan.

Et lempesi muistoja haudata voi, älä, ystävä, koitakkaan! Kun luulet ne kuollehen ainaiseks, nepä hetkisen uinuu vaan".

Niin, hetken ne uinui, hetken vain, kunis, koito, mä yksin jäin: heti entistään yhä selvemmin sinut sieluni silmällä näin.

Minä näin sinun istuvan vierellään, sulosuukkosi tunsin mä myös — ja mun hellät ja lempeät syleilyt suli suojaten ympäri vyös.

Ja silmäsi säihkyvän eessäni näin, kuten muistin ne vanhastaan ja hurmaunein sinut katsein join ja unhotin taivaan ja maan.

Ja ne viileät iltamat muistin mä taas, miten ennen me istuttiin, kun järven laineilla karkeli kuu ja me lapsina haaveiltiin.

Koti meidän se kauniiksi laitettais, talo taidetta huokuis vain — ja aivan sä sait minut suunniltaan elontyötäni ennustain.

Minä maani ja kansani laulaisin, tämä kansa mun ymmärtäis ja kerta kun sitten mä kuolisin pois, mun työni ja maineeni jäis.

Sinä kunnian kukkuran kantaisit, jos sulhosi suureks sais — voi, kultani kallein, ainoisin, jos vain sinut saavuttais!

Vaan nyt sinä haihtunut haave oot, joka rauhaani häiritset; miks aina sä eessäni kangastat, kun sentään sä antau et?

En lempeni haavoja lääkitä voi, en, ystävä, koitakkaan; tosin luulin jo tunteeni kuolleen pois, nepä hetkisen uinui vaan.

## KUIN HUOLIVI KUUTAMON KULTAINEN VYÖ.

Kuin huolivi kuutamon kultainen vyö tuon tumman tunturi-lammen, niin valaiset mieleni mustan yön sinä hellällä vienoudellas.

Läpi kasteenhelmien hymyilee sulopäivyyen koitossa ruusu, niin myös läpi lempesi kyynelten sun sielukas, sininen silmäs.

Kuin kesäisen taivahan ruskot vain läpi auerharsojen hohtaa, niin hieno ja lämpönen purppuravuo luo ruusuja poskesipäille.

Kuni vierivän virran ulpukka vain on valkea, raitis ja puhdas, niin olet, oma kultani armaisin; lumen kanssa sä kiistata taidat.

Kuin lauhkea tuulonen keväimen on tuores ja lämmin ja hellä, niin lie sinun morsius-suudelman oi, jospa sen kohta mä saisin!

## NIINKUIN MERTEN MYRSKYSÄILLÄ.

Niinkuin merten myrskysäillä laine toistaan tavoittaa, vuoroin vuoreks kuohahtaapi, vuoroin laaksoks lankeaa.

Niin mun mielein aallokossa riemut, murheet vaihtelee, suistuu milloin syksyn yöhön, milloin taivoon taistelee.

Laine suuri, lakkapäinen vaatii synkän syvänteen, valo kirkas keskipäivän luopi vahvan varjosteen.

Kun on toiveet tuiki suuret, suuri myös on pettymys — tynny, taltu, myrskymieli, se on sentään — täytymys!

Heitä tulles turhat roihut, vaivu tuhkaan tunteines, pohjan viiman vilu henki jäätää sentään sydämes.

Kätke lempes liiat liekit poves pohjaan syvimpään, sinne hautaan harmahimpaan, kunne toiveet kätketään.

Sitten hauta-ristin lailla kertoo silmäs katsehet: Tässä lepää lemmen leimut, nukkuu nuoret toivehet.

Siis jos mua säälit, impi, liiku hiljaa haudallain, ettei ottais tulta tunne, jonka uneen kerran sain!

## MÄ SUUTELIN HÄNTÄ JA ITKIN.

Kera kultani rantoja kuljeksin ohi kumpuen, jolla me muinoisin oli istuttu iloa lyöden.

Tähän jäimme ... ja kumpikin vai'ettiin, suviaikojen riemuja muisteltiin.

Allani peilinä päilysi lampi, ylläni siintävä kuulteli taivas, eessäni karkeli lämpöinen auer ja vierellä impeni istui.

Mä onneni muistoja ääneti nautin ja silmillä armahan silmiä etsin — vaan silloinpa nurmella rakkaan kummun nään orvokin suuren ja kalpeen.

"Miks lie tuo kukkanen kalpea vallan?  
Kai Luoja sen siintävän kauniiksi loi?"

"Siks' että sun vuoksesi vuosia itkein mä nurmikon kukkaset kyynelin kastoin, siks onpi se suuri ja kalvas".

Näin kuiskasi impeni, orvokki raukka; nyt näin: oli poskien ruususet poissa.

Jo haikeat moittehet rinnassa kuulin: mun vuoksi on kukkani kuihtunut täällä! Mä suutelin häntä ja itkin.

1893.

## ÄITINI SILMÄT.

Kuin uinuin lassa mä kehossani, näin taivahan tähtyet vuoteeltain — mut kirkkaampina kuin tähtönen

koin ain' ylläni valvovan nähdä mä voin oman äitini armahat silmät.

Nyt tultua neitojen maailmaan tuhansittain tähtiä kohdata saan, sinerväistäpä kaksoistähteä vain niin hellää ja vionoä turhaan hain kuin armahan äitini silmät.

1892.

### "VIATTOMUUDEN UNI".

(E. Vikströmin veistosta katsellessa).

On silmäkulmillas ja poskipäillä ihanan puhdas ilme, viaton ja ohimoillas väikkyä tunnon rauha ja unes kyyhkyn unta myöskin on.

Niin uinut tuossa kuin on pulmut puhdas, min likimaill' ei haukkaa, huuhkajaa; hyveiden henget valvoo vuotehella, ne pilvet turman kauas tuulottaa.

Sees niin kuin silmäs, uneen ummistaunut, sun ylläs elon taivas kaareilee, ja unessas kai päivän paisteessa keväisen lehdon keijut kisailee.

Sun äitis vionon hellät kehtolaulut elosi halki sulle soikohon, ett' tunne puhdas kallein sun on aartees — jos hukkaat sen, se ainaaks kateess' on!

23/11 1892.

### "TUNNE ITSESI".

Kuin houkkio hulluja hourehiaan yhä hautovi, toivoo vain, kuin hulttio koirakin ruokkijataan läpi etsivi maailmain — niin aatetta elämän etsinyt oon, kunis koito jo kyllästyin, niin juossut mä toisien jälkiä oon, kunis vihdoon mä hengästyin.

Jään yksin — ja sieluni sirpalehet taas vankaksi tammeks saan, min latvassa vuossadan hengettäret nyt soittavat soitintaan; mut pohjalta sieluni löydän mä sen, mitä muualta turhaan hain: elon-aate ja hengetär kaikkeuden oli kätkössä rinnassain.

Kuin narri mä haavetta hapuilin, oman aarteeni unhottain kera varjoni vauhkona kilpailin; sisällystäni sieltä mä hain, mikä outoa, onttoa kuorta on vaan, jos kuinkakin pettävä lie — niin, ystävä, onnehen korkeimpaan oman sielusi tutkimus vie.

Koko luonto sun täytyvi yllättää, tuhatkarvainen kaikkeus on; vaan muita sä kuin voit ymmärtää, oma itseys outo jos on? Siis syöpyös sielusi rikkauteen, oma pohjasi sieltä sä luo, elontarkotus, kätkeyty kaikkeuteen, oman henkesi helmasta tuo!

1893.

### ERÄÄLLE KAUNOTTARELLE.

Niin musta on tumman tukkasi vyö kuin synkin ja pilvisin syksynen yö ja helmyet keskeltä suortuvien ne välkkyvät tuikkeella tähtiösten.

On hieno sun poskesi pinnaltaan kuin keväällä raitojen umput vaan ja purppura niillä on hurmaavin kuin ruskonen taivas on iltaisin.

Nuo silmäsi suuret ja kirkkaat on kuin nousu on Pohjolan auringon, min pilvien juontehet varjostaa kuin katsetta kulmasi kaunistaa.

Suu sulla on pienonen mansikkasuu; sen mettä jos juo, niin hullautuu, ja kaulasi luntakin valkeemp' on ja rintasi kumpu on moitteeton.

Ihanteitaan luojasi kai unelmoi juur hetkellä sillä, kun sun hän loi: hän työhönsä itsekin hurmaus niin, että jäi hältä järkesi — unhoksiin!

1892.



## KEVÄTKYLMÄT.

Kevät kylmät ne runteli tunteei oraat, vei henkeni helpehet hennoimmat; mut lohdutus sentään pieni on mulla: syys halla ei harmaja paljoa saa.

## VANHOJEN MATKIJALLE.

Niin sä astut allapäin ja vanhan ääntä käytät, vaikka vasta uunna vuonna miehen ijän täytät. Heitä, poika, hiitehen sä mokomakin naama, joka sun ei omas lie, vaan muilta lainaks saama! Muutenhan sä raukka oot kuin pikku Pentti sällin, joka miestä matkiessa otti taaton mällin, puri, sylki, teuhasi ja mietti, tokko nähtiin — kunnes huomasi, että pilkkaa kaikkialla tehtiin.

1893.

Z. Topeliukselle.

(Seppeleen kanssa runolijavanhuksen täyttäessä 80 vuotta.)

Viikatteine vihlovine kulki Tuonen tyly mies, korjas tyynnä taltehensa, mitä parhainta se ties, Suomen toivon, Suomen voiman tallas alleen vankkurit, jotka roiskuun ihmisverta raskahinna vyörysit.

Lasten parku, naisten itku, miesten kostonhuudot nuo eivät auta, eivät turvaa Tuonen viikatteelta suo — itse maa nyt itkee verta, vetten kalvot punertaa, itse Luojan sinitaivas hurmetta nyt heijastaa.

Sotatouvon majesteetti synkin rautakasvoineen ratsastaa nyt rautaorhin, vaatii viljan korjuuseen — majesteetin kantapäillä hiipii syys ja talvisää, jäätää huolten huokaukset, maille roudan hengähtää.

Talven henki, hengen talvi vallan merkit maahan löi, korven helmaan kaikos kansa, piillen pettuleipää söi, palui siellä polvillansa auttajata itkien, kunnes Luoja vaikerrukset kuuli kansan viluisen.

Nosti päivän taivahalle, päivän terään tulta kaas, päivä ratkoi roudan sillat, luonnon keiju heräs taas, purki talven valkokankaat, hankki morsioksi maan, nosti nurmen silkkiverhon, nosti onnen apilaan.

Mitkä lehdet apilaassa? Voima, laulu, työ ja lempi; voiman työssä voitokkaassa kevät kansa suurta luo. Mutta mikä voiman suo? Laulu, joka tenhoisempi on kuin voima — Väinön maassa.

Laulun lämmin hengähdys yli vetten, maitten käy, loihtee liljat kukkimaan, miss' ei ennen kortta näy, kulokankaat vihertää, peittää verta juoneen maan, järvet jälleen sinertää, kevätlinnut livertää — laulun taikahelkähdyksellä voittaa kuolon ruhtinaan.

Niinkuin joustava, nuori mies, nuori vyöltä ja varreltaan, astuu Suomi nyt tietään uutta kohden aamua, vastaisuutta.

Kussa kulki, jo mettä joi, kussa kuunteli, lehdot soi, kunne katseli, autiomaat kanervankukkia teille loi. Laulun mahti se siivet antoi, laulun keiju se kuiskeet kantai rannoilta toivojen siintävän maan. Mistäpä lienee se tullutkaan tuo tuntehen nuoruus ja silmän koi, nyt joka ihmeitä tehdä voi?

Olihan kuin olis rinnassa hällä soinnut kuin koskien kuohuvat laulut riemuja soittavat keväämmällä, virrat kun viskovat kahlivan jään, Ahti kun nostavi vaahtovan pään puistaen helmiä kutreiltansa, niin että taivahan kaari ja kansa helmillä kuohujen leikkiä voi.

Laulun mahti se ihmeet loi. Näät laulun kun kulkevi ruhtinas, hän käy kuin kruunattu kuningas, ei hoida hän aarteitaan kuin saita, tää lemmen ja toivojen valtias: hän loihtee ruusuja, verhoo maita, hän syyttää rintoja toivekkaita ja urhojen haudalle, itkien hiljaa, hän kylvää muiston ja maineen liljaa.

Oi terve sä laulun ruhtinas taas, nyt ottaos haltuusi kruunus ja maas, se kansa mi nukkui horros-unta, kun synnyit sä, kantelo vierelläsi, sun laulus nostama valtakunta nyt seisoo nuorra sun edessäsi: se vastalahjaksi lauluistas, sä Herran voideltu ruhtinas, nyt tarjoo laakeriseppeleen ja tien sun kansasi sydämeen.

Se tahtoo nähdä sun harmaan pääsi, sen miehen, jonka jo Luoja sääsi tuhanten lohduksi laulamaan, se etsii katsetta taikurin sen, ken syytti suurehen lempehen, ken tenhoi, että hän mettä joi, ken loihti, että ne lehdot soi ja kuka se kummalla laulullaan myös taikoi poltetun autiomaan, se kanervat teille kun äkkiä loi.

Siis kiitos, laulujen ruhtinas, sä lemmen ja toivojen valtias, sun laulus nostama valtakunta ei enää

uinu se horros-unta, vaan tarjoo sulle nyt seppeleen ja tien sun kansasi sydämeen!

## POËTA LAUREATUS.

(K. A. Tavaststjerna k. 20/3 1898).

Kun huomentuulosen valtahan runopurtesi rohkean annoit, niin puhalsi vuorilta tuulispäät ja pystyssä pääsi sä kannoit: sä näit vain nousevan auringon ja toivojen taivaankaaren, sä näit vain läikkyvän allokon ja kaukana siintävän saaren.

Oli aamu se kaunis ja keväinen, oli kevättä täys sun rinta, soi vuossadan tuuli sun purjeissas, sitä vahtosi merten pinta, ja laulusi laineilla karkeloi, myös leikiten vellamot läikkyi, runopurtesi nuorissa kantelet soi ja keulassa keijuset väikkyi.

Kuin Väinämö nuori sä lasket vain päin unten ja toivojen saarta, sä näät vain pilvissä impyen ja katselet Pohjan kaarta — mut ilkeä lappi sun yllättää, on noidalla nuoli kyinen — ja kohta on laineilla musta jää ja essäsi syksy syinen.

Ei ollut se nuoruustoivojen maa, mihin lappi sun loidulla voitti, oli päivillä ääretön hiljaisuus, yölauluja huuhekain soitti, ja ylläsi taivaat kylmät on, mut allasi musta nielu — sen syvyys meille on mittaamaton: yli lentävi yksin sielu.

Mut laululla voitat sä lappien kyyt ja tai'alta kärjen taitat, sä ihmeitä sydämesi lämmöllä luot, jäät kukkaistarhaksi laitat — ja onpa kuin kukkisi edelweiss nyt lauluista laajenneista ja onpa kuin päätäsi kierteleis ikiseppele laakereista.

Sun kantelo mahtavan voiman saa, jäävuorikin kaiun antaa, evoê, sinä sävelten sankari taas, jota keijuset hautahan kantaa! Nyt lappi ja tuonetar ei sua vie — ei kestänyt pohjola jäässä — ikimaineen templihin vei sinun tie, kun läksit sä seppel päässä.

## LAULAJAN RUKOUS.

Oksattomat, lakkapäiset hongat pilvenkorkuiset — vuoret harmaat, jäkäläiset, valjut vaarain rintehet — syvät nielut vuoren alla, eessä aavat ulapat, synkät pilvet taivahalla, joista säihkyä salammat, yllä korkeudessa tuolla räsähdellen ajaa jyrüllänsä ukkonen, pauhaa täällä, pauhaa tuolla, väsähdellen painuu sentään vihdoon läntehen.

Karmaan kallion rintamaa notkosta, rytöjen alta nousee, nousee ja kapuaa mies, joka kalvakalta ja laihalta näyttää, nuorukainen, niin varrelta hento kuin heikko nainen. Mut kulmansa ryppysset nuo ja katse säihkyvä tuo se tuiskuvi hengen tulta ja sielua mahtavaa: se kirkasta on kuin kulta tuo liekki, mi singahtaa hänen silmistä vapaista, voimakkaista, se tietävi miestä, ei hentoa naista.

Siinä on koko maailma vaivoineen tuossa ahjossa kärsimysten, ja onpa kuin Jumala taivoineen yli mustien viettelysten niissä oisi jo voittonsa voittanut ja kuin tuolle jo päiv' olis koittanut.

Mut päivä tää nous helmasta yön, nous helmasta vaivan ja hengen työn, nyt alla arkisten huolien ja maalina taistelun nuolien tulis uusi ja voimakas luoda polvi, ja tehdä jättejä kääpiöistä ja kaartaa taivaalle laajempi holvi, ja päästää aurinko vuorten vöistä.

Mut voimat mistä? Sitäpä juuri hän mieltävi huipulla kallion, se öin ja päivin on murheensa suuri ja sitä hän vuosia mieltänyt on; vaan taas kun taivahat välkähtää ja honkien latvat hohtaa, niin pystyy heittyvi uljas pää ja salama salaman kohtaa, hän puhuu nöyrän ja rohkean lailla ja katseensa matkaavi oudoilla mailla:

"Sinä Herra voimien taivaisten, jota ihmiset luojaksi sanoo, sinä, jolta johtajat vaivaisten elonohjetta nöyrinä anoo. Sinä, jota ei kuolema tapaa, sinä ääretön, pohjaton, vapaa, sinä, jonka on pitkäisen nuolet, oi, näe toki poikasi huolet!

Olen syntyä Sun sekä juurta, ikihengen heimoa suurta, ja sen luomisen mahtavan innostuksen, jota itse sa tunsit, kun maailman loit, sen tunnen ma myös sekä uskalluksen, min suuria toimia varten soit. Sun kaikille riittävän rakkautesi sen annoit myöskin sä kovallesi — mut moittia nyt jos tahtoisit: miks kuvani kirkkahan tahrasit ja harhaan vieviä teitä kuljit ja Luojasi ääneltä korvasi suljit? Jos kysynet näin, minä suorasti vastaan: niin, miksikä johtanut isä ei lastaan, miksikä ääntä sä monta tarjosit, miksikä kirkkaankin päivän varjosit, miks loit pahan ja miksikä hyvän, miksikä vuoren ja laakson syvän, miksikä mustan ja valkean, niin, miksikä loit tämän maailman, kun minäkin paremman luoda vois, jos

voimassa vertaises vain oisin?

Mull' onpihan atteeni valtakunta ja siipeni kantavat sinunkin luo ja vaikka on kaikki mun haaveeni unta, niin mun on luomani maailma tuo; minä luomani maailman kansoiton, minä salamas orjiksi lannistan, minä sulta en koskaan pyytänyt armoa, vain tahtoni voimasta sain minä tarmoa, ei säikyttä minua myrskysi sää, en kerjää henkeä sulta, ei taivuta niskaani kruunattu pää, ei houkuta vuortesi kulta, en tavannut ihmistä päällä maan, joka oisi mun pitänyt orjanaan, ja koska on sieluni ikuinen, niin viikatemiestäsi pelkää en.

Ja sentään eessäsi nöyristyn, kuin kääpiöt muutkin ma köyristyn — mut huomaa: itseni vuoksi en saapunut nyt sinun luoksi, vaan veljien, siskojen, kansani tähden nyt lankean maahan kaikkien nähden: Jos on sulla maassa ja taivaassa valta ja valta valtaasi jakaa, suo silmät mun keksiä kaikkialta ne kansani lapset kuin makaa, suo valta heitä mun nostattaa, suo valta heitä mun johdattaa ja koska ma tahdon suurta ja hyvää ja jaloa, vapaata, laajaa ja syvää, niin auta, mahtava, lastasi, auta ja salli mun poistaa se koi, joka syö; oi, kruunaa sillä mun henkeni työ, ettei minun kansaani nielisi hauta!"

Ja onpa kuin suvinen, lempeä tuuli taas honkien latvoissa soitteleis ja vuorilta jylhiltä sanoman uuden nyt laakson lapsille laulaen veis — ja onpa kuin seestyisi jälleen päivä ja haihtuisi taivaalta viimeinen häivä — kas, takaa vaarojen rusko jo viestin toi, ett' uuden aamun jo koittavi huomenkoi.

Ja onpa kuin lämmön jo noustessansa myös auringon kultainen kehrä sais ja onpa kuin laulajan suortuvilla se leikkis ja kohta ne kultoais, ja huuruten lämpee jo vuorten rinta ja kauniina kiiltävi ulapan pinta — kai ihmeitä kalpean laulajan rukous loi? Niin, rakkaus ja usko ne ihmeitä tehdä voi.

## ERAKON UNELMA.

(Istuu talvisena, pilveilevänä iltapäivänä, lumisen vuoriston keskellä sijaitsevan luolansa edessä).

En tiedä, miksi nyt tuntuu niin, kuin mieleni ilmoihin ikuisiin ja elämän sieluhun vaipuis? — On sydän niin laaja ja pohjaton kuin merten aavikko tynnellä on, kuin hetken huoleni haipuis!

On määrätön katseeni kantama ja rinnassa soi niin kummalta kuin kaikkeus-kannel se oisi. Kuin pientä on kaikki mun ympärilläin! — ja tuossako ennen ma elämän näin — sitä tuskinpa uskoa voisi?

Niin heikot ja alhaiset aatteiltaan, niin köyhät on kaikki he sielultaan, mitä suurta on nuorisolla? Sen katsetta hyttynen hämmentää, se voi vain joukossa temmeltää — ei tohdita yksin olla.

O! ennen nuoriso vartio maan ja uuden huomenen otsallaan kuin päivyen parvi se kantoi: nyt kytkyt kaulassa kaikki käy, ei vapaan katsetta kellään näy — ja kelle se ohjansa antoi?

Nyt versovat vaivaiset sielut vaan, ne ährivät, tuhrivat, täyttävät maan, nuo peukalomiehet — ne johtaa! Ja siksi ei puilta he metsää nää ja rinta on kylmä ja tyhjänä pää, ja aatetta yhtään ei kohtaa.

Se koi, joka nuorilta voimat söi, ja hinta, min vuoksi he aatteet möi, on pienten sielujen valta. Mut korvessa kasvaa jo polvi uus, sen voima on suuruus ja lennokkuus pois peukalomiehet jo alta!

Ja kanssako näiden kuhnivain tai perhojen, hyttystanssijain ma hyppinyt lienen myöskin? Siis nauran ma narrikuvallein ja vuoret nauravat naurullein: on sellaista ollut työskin!

On niinkuin unessa harhaillut ja polkuja kääpiön polkenut ma öisin vierailta mailla; en itse se ollut, oli henkeni poiss', ja on kuin toinen se ollut ois, maan orja ja silmiä vailla.

Lie silmäni saatana sokaissut, hän haahmossa mun lie kulkenut — mun sieluni ollut ei siellä. Mun henkeni lentoa kaipoaa, mun sieluni suuruutta janoaa, ei viihdy se narrien tiellä!

Nyt nään kuin tuolla jo kangastaa mun henkeni, kaihoni kaivattu maa, mun toivojen lentoni määrä. Sen vuoria kultaavi aamunkoi, sen rannalta vapahat laulut soi — ei orjien kuoro väärä.

Lumi peittävi luonnon, jonka mä nään — mut keväällä, keväällä nostaa pään taas kukka ja vihreä heinä. Ja honkain valkeat latvat soi, ne uusia elämänlauluja soi — elä uhkaa, luolani seinä!

Mun toivojen maassahan kevät jo on! Ja suvinen tuulonen huoleton käy päivänkumpuja kohti; ja kevät oli kullakin rinnassaan ja päiv' oli kaikilla katseessaan ja valoa vapaus johti!

Tään henkeni uusivan keväimen, mun lemmenpäiväni paahteisen ne rakkaimmalleni annan. Ja rakkain mulle on valkeus ja tunteen ja aatteen vapaus — niin, niille ma uhrini kannan.

Täss' istuin ma yksin ja kuuntelin ja sieluni silmällä katselin, oi, katselin monta vuotta! Nyt korviini

siipien suhina käy ja vaikka ei kaikille kotkat näy, ma tiedän, en vartanut suotta.

Tuo siipien suhina ilmoittaa, mun päiväni vihdoin valkeaa ja haihtuvi hyttyjen kansa; käyn ehkä jo piilosta maailmaan — kas, salammat heillä on oppaanaan, joill' aamu on otsallansa.

Tuo salama olla tahdon ma ja hankkia ilmaa puhdasta, niin koittavi päivä Herran. Siis lähden ja säilääni tartun taas — ja siunaa, Herra, sun palvelijaas, vaikk' oisi se vain tään kerran!

## ETSIJÄN PALAUS.

Runosikermä.

1.

Nyt jylhien mustien metsien yli käy illan tuulonen tohahtain ja kantaa kuiskeita torpan luota, miss' istuvi nuorikot kuhertain — mut yöhön eksynyt kulkija, tuo mailta oudoilta palaava, hän kuulevi, kuulevi kuisketta tuota, on silmässä toivo ja avoinna syli, vaan sentään tuohon ei luota.

Niin usein aavoja astuissansa hän kuunteli herkällä korvallansa, niin usein risahti metsässä oksa, tai lauloi lintu ja lähteensuoni, niin usein petti jo silmä ja korva, ett' arkana, peljäten pettyvänsä, ei usko hän nytkään itseänsä.

2.

Kuni metsään eksynyt kulkija, jonka jäljet vuotavat hurmetta, jonka otsan on okaiset oksat lyöneet, jonka voimat on taistelut turhat syöneet, niin on hän nyt verhossa kuluneen vaatteen, tuo ylpeä etsijä elämän aatteen.

3.

Tuo korska hän tuorehin tuntein lähti ja ohjeenaan oli Pohjolan tähti — ei kysynyt tietä hän keltään, ei ei pyytänyt vanhemmilta hän lupaa, hän sietänyt vain ei ahdasta tupaa — niin lykkäsi purtensa vesille vaan ja laski ja laski kuin uhmallaan yli selkien tuttujen, outojen vetten, mihin vuorten vilppahat vihurit vei.

Kun pelotti, lauleli pelkonsa pois — ken valjuna raukkana seilata vois, kun yllänsä taivahat siintävät kaartuu ja ehtoolla Pohjolan tähtönen koittaa, kun alla on vihreän läikkyvät laineet ja aamulla tuulokset mastossa soittaa!

4.

Yli aaltojen vahtoisen harjanteen, yli kauvaksi häipyvän läikkyvän veen, näki venhossa istuva maata, maata, joka päiväyden kullassa hohti. Sitä laski hän kohti, kohti, käsi voimakas ruoria johti — ei voi tuo olla vain kangastusta, ei hullun ja houkkion uskallusta, ei harhaan viedä se saata: noin kultahan, purppuraan ei voi hyvä luojakaan toki pelkkää valhetta verhota, ei!

Ja aallot ne vierii ja tuulet ne käy ja purjeissa täysissä juoksevi haaksi ei tuttuja rantoja enää näy ja peikkojen öisten maaksi on nähty jo unten ja uskon saari, ja virvojen liekiksi taivaankaari.

5.

Se maa se on talvisten lunten maa ja mustien merten ranta, sen luonto se kuolleena uinahtaa ja luita sen kasvavi santa; sen taivaalla paistavi musta päivä, ja musta on päivän kieli ja kerran jos hetkeksi häipyvi häivä, niin sentään on autio mieli.

6.

Tähän talvisen saaren rantaan, tähän jäisehen, luisehen sanaan meni pirstaksi haaksi hältä, tuolta hennolta etsijältä.

Mut talven saari on saari vain — yli senkin siintävi kangastain yhä uusia toivon maita. Ei ain' ole toivehet unta, ei ain' ole talvella lunta, sen päiväkin pilvestä puhjeta voi ja pilvien lomasta kevään koi.

Jos menikin purtensa pirstoihin, sen jälleen kuntohon laittaa, elon oksia keulahan taittaa ja uusin

purjehin, toivehin hän jättää talvisen, oudon maan ja etsivi kultaista aatettaan.

Tuo talvinen saari on unta vaan ja unta on mustien merten maat — nyt peikkojen ruhtinas, turhaan saat tämän venhosen kanssa sa kilvoitella, kun laskee se uudella purjehella kotilahtosen varmahan valkamaan!

7.

Mut missä on impi ken rannalle jäi ja jonka hän kuvaa kantoi öin, päivin toivona rinnassaan, kun tuulille purjehet antoi, ja joka se lempeenä tähtenä vilkkui, yön peikot kun purtensa keulassa ilkkui?

Hän kulkevi yössä ja kuuntelee, mikä tuuli sen äänen toisi, jota kohden lähtisi eksynyt mies, johon vihdoin uskoa voisi ja joka ei pettäis kuin metsän immet ja synkkien metsäin hyllyvät rimmet?

8.

Nyt kulkeva ritari rauhaton, joka ulapat laski ja korvet kulki, ja elämän aatetta etsinyt on, koti valmis kun on, kuka tiensä nyt sulki sen luo, joka henkeä kalliimp' on hälle ja joka on aurinko etsijälle?

Joko sammui syvien silmien palo, joko hälveni ijäksi taivaalta valo, joka syksyisten mertenkin aallokossa oli sielunsa vilkkuva majakka, jossa levon löytävän sentään hän luuli, kun kulkua auttaisi myötäinen tuuli ja aalloista nousisi tuttava talo?

9.

Vait! Kuuluu ääniä? mistä ne käy? Ei missään Metsolan impiä näy, ei kuulu kansoa Tapion — mikä kumma se kuiske on?

Se on kuisketta kaukaista, hiljaisaa, mut soi kuin viereltä soisi, se on tyyntä ja sielua rauhoittaa kuni äityen ääntä se oisi. —

Eijaa, se on omasta rinnasta, sulosointuja nukkujan valveuneen! Kuin hellänä helkkyy se kuiskeena; sydän tietävi tien luo hälvenneen, sydän näyttävi syvien silmien palon ja nostavi taivaalle päiväyden valon.

10.

Hän, jonka tuntehet turtuneet jo vuosia monta nukkui, hän, jolta toivehet murtuneet jo vallan nuorena hukkui, hän, joka on kaikkea epäillyt, mut etsiessä ei lepäillyt, hän, etsijä onnen ja autuuden, sen pohjasta sykkivän sydämmen nyt löytävä vihdoin, vihdoin ois, jos syvien silmien auringosta sais lohtua hän kuin uskonnosta — niin, jospa hän toivotun säteen sois!

## SATUKUNINGAS.

Minä olen se ruhtinas satumaan, jonka valtakunta on laaja; mun istuin pilvien kaarella on ja liittooni kutsun ma auringon, jonka tahdosta taivahat kaareuu, jonka käskyä noutavi hopeinen kuu sekä tähtien tarha taaja.

Tule kanssani Tapio Mielikkines! Sinipiikojen ketterä parvi nyt käyköhön kilvalla halavistoon kera keijujen eessämme karkeloon — ma tahdon riemua nähdä vaan ja kukkia luokohon täyteen maan nyt Tapion runsaussarvi!

Tuolla rinteellä pehmeä pengeri on, jonka kunniakattona kuusi, sinne viereeni vien minä Tellervon ja kiehkuran tarhasta Pellervon hän saakohon ympäri päin. Mut itsekö kruunutta jään? Hoi, kruununi tuokaa se uusi!

Mitä kuiskaat? Lappiko kruununi vei, jonka kehdoissa sain minä kerran? Se on valhetta, peikkojen juonta vaan, minä olenhan kuningas satumaan — ja jos minun kruunuuni kurkkii ken, niin taivaan salamat murskaavat sen, se kruunu on antama Herran.

Hei, Nyyrikki, nokkelajalkainen mies! Sinun täytyy mun kruununi noutaa! Kuinka voisin ma kohdata auringon, jos auvoa vailla mun kiharat on, kun huomenkultansa niille se suo? Siis joutuhun kruununi kirkas tuo — sun seuraksi Tierakin joutaa.

Kas noin, nyt haihtuvat hämärät yön, keto helmistä kastehen loistaa, käki kukkuu kuusikon liepeellä jo ja Mielikin lempeä koivikko kevätlintujen lauluja soi — tuolla paimenet torvilla kullervoi ja vaarat ne

kaikuja toistaa.

Hei, siinähan Nyyrikki kruununi tuo! Sen löysitkö ristinpuulta, missä karsikot huojuu? Siitä mä viis, siin' onhan ne helmyet tallella? Siis sinipiijat ja keijuset karkelohon, nään tuolla jo nousevan auringon ihan Ahtolan lahden suulta.

Noin häilyen, heiluen kaksittain hovikeijuni kentällä väikkyy, satakielet ja rastahat raksuttaa, mut karhut ne kateina katsoa saa, kun satujen kuningas ruhtinoiden ja uhrina Ukolle karkelot soi — puun latvoissa päivä jo läikkyy.

Minä olen se ruhtinas satumaan, jonka valtakunta on laaja; mun istuin pilvien kaarella on ja liittooni kutsun ma auringon, jonka tahdosta taivahat kaareuu, jonka käskyä noutavi hopeinen kuu sekä tähtien tarha taaja!

## KANTELETTAREN SYNTY.

"Soiton Suomelle soeraan, kanteloisen kansallensa" jätti vanha Väinämöinen, kun hän vaskisin venosin sinipilvihinkin katosi, jätti helyn hietikolle, synkän korven kainalohon, alle rannan ritvakoivun.

Selän saarettoman tuulet, vettä vellovat vihurit soitteli ulapan virttä, vonkui myrskyistä säveltä Väinön orpo-ontelolla, kaihoisella kantelolla; taikka sitten illan tullen, kun jo maininki maseni, heratyyneksi tyveni, ja kun Väinön venhon jälki vetten kalvossa kuvasti, silloin kuusikon kohusta, liekkui tuuli lauhan lämmin lahden pinnalla karehti — sormilla Suvetar-immen, hienoisilla hyppysillä kieltä kantelon hiveli, jotta hiljainen hyminä lailla kaislikon kahinan tahi kukkas-kuiskehena liiteli ulapan vyötä vesiperhojen välillä, kiistaten sulossa soiton luonnon lintusten keralla; soiden tuolla, soiden täällä, soiden rantaheinän päällä, helkki haapojen lehillä, lakkahongan latvuksissa, siitä ilmoihin yleni luonnon lauluna kajaten koko ilman kannen alla.

Vaanpa kannelta vilutti kun ei ihmisen sydäntä eikä korvin kuulevata, jolle antaisi iloja, taikka kaihoja kajaisi, kuta konsa viihdyttäisi, konsa intohon ajaisi.

Tulipa päivän päättyessä, iltaruskon sammussa tuonne terheniemen taakse impi kuusikon kohusta, oksat tieltä taivutellen, marjanvarsia varoen; verkkaisilla askelilla astui kohti kanteletta, kultakutrit olkapäillä, sinisilmät kyynelissä, surun kaihoa povessa — miksi, tuskin itse tiesi.

Näki kantelon kulossa, sävellippahan setänsä — sit' oli kauvan kaivannunna, etsinyt ikävät illat, talven pitkät puhdehetket, hoivoa halaten, orpo, sydänhuolten huojennusta.

Nyt sen vihdoin tapasi surun suurimman ajalla.

Nosti kantelon kulosta, suori soiton polvellensa, silmäsi selälle järven, jossa päilyi illan rusko, katsoi taivahan laelle, missä valkopilvet liiti, kuuli kaislikon kahua, kukan vienon kuiskehia, siinä istuissa kivellä, avoajat hietikolla, jota illan lieto laine huuhtoi hiljaa suuteloilla.

Hiljaa immen hienot sormet kannelkieliä hiveli; kaiholtansa katkeralta oli orpo opin saanut.

Pian itki ihana laulu, virsi vaimea valitti sydänkaihot, surun tuskat, jotka orporaukan mieltä suvin, talvisin rasitti.

Siinä laulun lämmön taika kulki kantelon povesta povehen nuoren neitokaisen, kaihomielen, kultakutrin, jonka siskokset kedolla päättä pientä nyökytellen itki illan kastehelmet.

Sydänlohtua suloista, lemmen kaihon lääkitystä soittimesta saatuansa, otti koito kantelehen, kätki kainaloisehensa, painui kuusikon povehen oksat tieltä taivutellen, marjanvarsia varoen kulkiessa päin kotia taattovainajan talolle.

Sinne kukkana katosi tytär Väinämöisen veljen, sinisilmä, kultakutri, kaihomieli Kanteletar.

## SALAMAIN KESKELLÄ.

Kun istun aarnihonkain alla ja katson lonkia taivahalla, niin tuulensiipien suhinaa jo kuulen mä korvissani ja paisuen hirmumyrskyksi se lientävi taivahani. — Ja nuo kun taivahat salamoivat ja pilven suonia ratkoo ja nuo kun myrskyn soittimet soi ja latvoja honkain katkoo, niin onpa kuin luonnon valtimot nyt auki jo valahtaisi ja maat sekä taivahan kappaleet kaikk' yhtehen oppoaisi...

Ma olen jo jumala mielestäin, joka muotoja uusia luo, on alkuaineiden kaaosta tuo — Demiurgos hän

mieltivi näin: ma loisin uudesta maailman, ma löisin vangiksi salaman, ja merten lainehet lannistaisin, ja tuulet vuorehen tuivertaisin — ja maahan, luontohon uutehen myös uuden loisin ma ihmisen, joka lailla Eevan ja Aatamin sais periä ijäksi Eedenin, näät syntiä en minä tahtoiskaakaan, vaan tahtoisin taivaaksi kaiken maan, jonka riemun kukkasin kylväisin ja onnen kaarella kaartaisin ja tähdet loistaisi aurinkoina ja ihmiset leikkisi jumaloina — ja minä itse — kas, pitkäisen nuoli nyt aarnihongan jo poikki löi...

## MUISTANPA AI'AN, JOLLOIN LASNA MUINOIN.

Muistanpa ai'an, jolloin lasna muinoin ma kirkassilmänä ja huoletonna kuin päivän säde leikin, laulelin; kotoinen lahti päilyi peilityynnä, kotoiset koivut huojui huminoiden ja käki kukkui mulle riemujaan.

Suvinen päiväyt painui vaaran taakse, heleä rusko kultas honganlatvat, suloiset tuoksut tuntui rinnassain; etäällä paimentorven äänen kuulin, lähellä karjan kilkattavat kellot ja tuvast' äidin kehtohyräilyt.

Oli mielenikin puhdas silloin kuin lammen valkolumpeen kaunis kukka tai vuorilähteen helmikarpalot; ja aika vieri niinkuin virran juoksu ja huolet autereena eestä häipyi ja silmän kyynel kuivi syntyissään.

Oi, jospa mielen tuon ma jälleen saisin ja muistot parhaat saisin sepeleeksi, sen sulle, armahani, antaisin! Mut siitä synnin kukat, murheen liljat ma tyystin kitkisin jo ennakolta, kosk' olet päivän sekä riemun laps.

## MIKSI NÄÄN SUN NIINKUIN ENNEN?

Miksi nään sun tuoreena kuin ennen, vaikk' on poskes ruusut kuihtuneet, vaikk' on katsees kaunis palo poissa, huultes marjat ammoin haihtuneet?

Siks kun paahteessa lemmen päivän multa silmät kerran huikes niin, että aina lailla taikakeijun kierrät aamuna mun aatoksiin.

Siksi nään sun nauravan kuin silloin, jolloin sy'ämes ensin nähdä sain, jolloin silmäs poltti, poskes kukki, huultes marjat kuiski: poimi vain!

## SUN OMAKS TAHDON.

Sun omaks tahdon, mustakulma tyttö, jok' kannat päässä tummaa sepelettä, sun omaks tahdon ja sun silmäis kuilut ja sielus syvyydet mä nähdä tahdon.

Ma tunnen tuoksus, missä kulkenen, ma nään sun kasvot, minne katsonen, ja janossain kun juon ma lähdevettä, mun on kuin huuliltasi joisin mettä, sä metsän keiju, tyttö mustakulma, jok' kannat päässä tummaa sepelettä. Myös niemen koivahaista kuunnella ja vyötäs norjaa siinä haaveillessa ma sua aatteissa jo syleilen; kun tuuli lehtiä taas liekuttaapi, sun äänes kahinakin kohta saapi, ja järven aaltosetkin kertoo sen: sa olet mun ja minä aina sun — se kaikuu korviin, syöpyy sieluhun! Nyt vienyt järjen oot ja sy'ämen multa, siis ota kaikki, oma rakas kulta!

## KAKSI IHANNETTA.

Ma ennen rakkaudelta vaadin tulta ja intohimon liekin innostusta: vain tumman kiihkot valtaa sy'ämen multa, vain silmät säihkyvät ja tukka musta.

Niin ennen luulin; etsin kaikkialta ja löysin vihdoin tumman ihanteeni, kuin pitkäinen lyö ukkospilven alta, niin lemmen nuoli sattui sydämmeeni.

Hän mua lempi, lempi tulisesti kuin tumma tyttö kuuman etelän; mut kuinka kauvan, luulette, se kesti? vain kuuta kaksi — eikä enemmän.

Me yksimielin silloin eron teimme: ei toistaan kumpainenkaan kaivannut; ja kumpikin sen kokemuksen veimme, ett' oli rakkaus meiltä haihtunut.

Nyt nään mä kainon kuvan unelmissa, niin tyynen, hempeen, hienopiirteisen: kuin puhdas pulmut on

hän aatoksissa ja sydämmeltään hellä, herttainen.

Ei riehuis hän, jos kerran rakastaisi, hän kylväis rauhaa mulle rintaan vaan; ma häntä uskon, jos hän kuiskoaisi: ma sua lemmin, lemmin ainiaan!

## MA LEPÄÄN RANNALLA RUOHISTOSSA.

Mä lepään rannalla ruohistossa — ja raitojen lehdillä leikkivä päiväyt se kastenurmelle nuortealle väriseittinsä häilyvät heittää; ei kahise korkeat rannan kaislat, ei väräjä välkkyvä vetten pinta, vain hyttysten karkelo eessäni väikkyy ja sinistä taivahan lakea vastaan lokin valkeat siivet välkky.

Mut lehto jo raikavi heleintä ääntä, jalat kevyet kierteistä polkua polkee: läpi koivikon kirjavat hamoset huiskaa ja vetreät vartat notkuu; ne notkuvat ohi mun untelon silmän, ne vilkkuvat rannalla leppien alla ja lentävät hiekalle huiskin ja haiskin: hei, oksille huivit ja paasille paidat, kelokannolle kepeät kengät!

Hui, kuinka on vilpeä Ahtolan helma! kihelmöitsevi sievä ja valkea jalka — ja tuntuvi pyöreissä pohkeissa kylmä ja tutjuvat viertävät lanteet; hui, hui, nyt leikkivät kuulakat laineet jo valkeilla kummuilla, notkeilla vöillä, ja kirkkaita helmiä hartsilla hohtaa ja kiertäen kaulojen puhdasta lunta ne tähtinä kutreilla tuikkaa.

Ja kultaisin suukkosin aamuinen päivä nyt lempivi muotoja Vellamon imein — ja kirkkaana hopeisten tiukujen lailla soi viehkeän hurmaava nauru; se hyppii veikaten vesiä myöten ja kaislojen päillä ja lehvillä leppäin ja hiipoen ohi mun hermoni herkkäin se lentää mansikkavaaroja pitkin ja sammuvi saarien taakse.

Ma lepään rannalla ruohistossa — ma kuulen kaiken ja nään tuon kaiken ja kiihkeän kuumina valtimot tykkii ja jänteistä velttous kaikkoo: ma olen kuin nuortunut metsän peikko tai satujen saartama Lemminkäinen, jok' katsovi leikkejä saaren imein ja tuntee suonissa tulisen kiihkon nyt Kyllikin joukosta riistää.

Vaan lempo mun tuumani rohkeat estää, ma kateena katson, kun muhkeat muodot ja viertävät lanteet ja valkeat kummut nyt soljuvat kainohon peittoon; pian raikuu laulu jo lehdossa jälleen ja ohitse keinuvat vartat hoikat ja huiskavat huivit ja pehmeät kutrit — taas sinistä taivahan lakea vastaan lokin valkeat siivet välkky.

## PAKANALLINEN UNI.

Ma kerran kummia uneksin: muka manalan maille ma astelin, tein tilini kanssa maailman ja auki jo ukset Tuonelan ma eessäni näin; näin Tuonen valkean joutsenen, näin Tuonen tuikean paimenen, joka ampui nuolen mun sy'ämehen; — hän kieltä korskaakin käytti jo ja kuolon varjot hän näytti jo ja Tuonen tyttöjen karkeloon hän pyys — ja mustahan aurinkoon jo tahtoi muakin uskomaan. Mut minäpä narrille nauroin vaan ja käännyn päivyen kultaan päin; niin unta näin.

Ei minusta Tuonen tytöt huolineet — kai kammoivat he punaa poskipäiden, vai oisko suonet tulta tuiskineet, ei nauru mieleen ollut kassapäiden. Ma Tuonen vaa'alla kun punnittiin, viel' aivan köykäiseksi ma löydettiin ja elon rantaan jälleen saatettiin; ei huoli Tuonen herra pakanoista, ei hurjapäistä, elon akanoista, näät pilkkanauru hälle aina on kuin kultasilta maiseen elohon — niin unta näin.

Ma lähtöpassin sain — ja vieköön Hiisi, jos sinne tarjokkaana toiste käyn! Mut tuosta matkastain nyt huolin viisi — ja ellei kalma kerran itse tulle, niin kiinni pysyy Mannun ukset mulle. Hän vaatii pelkoa ja vavistusta tuo Tuonen isäntä ja ukko musta — ja siksipä pilkkanaurajat ja elämän riemunlaulajat vain vieraina käyvätkin manalan mailla niin unta näin.

Kun heräsin, niin koitti päiväyt jo ja yli metsän aamun aurinko taas kylvi kultiansa maailmaan ja katsoi hymyellen — pakanaan!

\*\*\* END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK 25 VUOTTA \*\*\*

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns



a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE  
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE  
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at [www.gutenberg.org/license](http://www.gutenberg.org/license).

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org). If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase

“Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website ([www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org)), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE

LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

## **Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™**

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org).

## **Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation**

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at [www.gutenberg.org/contact](http://www.gutenberg.org/contact)

## **Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation**

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any

particular state visit [www.gutenberg.org/donate](http://www.gutenberg.org/donate).

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: [www.gutenberg.org/donate](http://www.gutenberg.org/donate)

## **Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works**

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org).

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.